LATVIA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Kārlis Rabācs. DP Camp Kleinkötz near Günzburg/D. Printer: „Schwäb. Volksbl." Günzburg/D., Bgm.-Landm.-Pl. 7. Circulation: 12000 Published three times weekly.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 58 (282)
Ceturtdien, 1949. g. 26. maijā
Iznāk trīs reizes nedēļā. Izdevējs: Latviešu preses darbinieku sadarbības kopa; kopas vecāknis M. Čulītis. Galvenais redaktors K. Rabācs (darbā neatrodas); galv. redaktora vietn. M. Čulītis. Redaktori: B. Ķīsetis, A. Liepa, H. Mindenbergs. Redakcijas adrese: Günzburg/Do., Postfach 79, (tālrunis 84).

Angļu un franču virsnieki padzen krievu posteņus no Berlīnes stacijām

Rietumu policija apcietina savus austrumu kollēgas

Pēc četru dienu smagām cīņām un bīstamiem saspīlējumiem, 13.000 Berlīnes rietumu dzelzceļnieku streiks pagaidām beidzies ar to, ka austrumu policija no visiem dzelzceļu mezgliem rietumu sektoros atkāpusies un pametusi tos streikotāju rokās. Šaudīšanās un kautiņi izbeigušies. Berlīnē tagad galīgi apstājusies visa pilsētas dzelzceļu satiksme. Austrumu policija un streiklauži, ko krievu militārpārvalde ļoti lielā skaitā bija savilkusi pilsētas centrā un tās apkārtnē, „neuzkrītoši atkāpās" pēc tam, kad amerikāņu, angļu un franču militārpolicija otrdienas vakarā pēc ultimāta termiņa notecēšanas pl. 19 iztīrīja no Markgrafa austrumu policijas un krievu militārposteņiem visas rietumu sektoru stacijas un mezglus un tos okupēja.

Ar ģen. Haulija rīkojumu, gādība par mieru un kārtību nodota Berlīnes lielvecākajam prof. Reuteram un rietumu policijas priekšniekam Štummam. Krievu komandantam rietumnieki nosūtījuši asu protestu, norādot, ka viņš pārkāpis savas tiesības un darāms atbildīgs par asinainajiem starpgadījumiem. Tā krievu pūles radīt Berlinē plašas sadursmes un nekārtības, kas viegli varēja izvērsties smagā konfliktā arī starp sabiedroto okupācijas karaspēkiem, beigušās ar galīgu neveiksmi. Pateicoties rietumnieku komandantu ļoti noteiktai rīcībai, austrumu policija padzīta no visām stacijām un signālizācijas posteņiem Berlīnes pilsētas dzelzceļos, kur jau pēc svētdienas pēcpusdienas smagajām sadursmēm streiklauži un austrumu policija atstāja vairs tikai nelielus spēkus. Krievu militārpārvalde tomēr pirmdienas rītā šos uzraudzības posteņus pastiprināja ar jauniem mašīnpistolēm un ložmetējiem apbruņotiem austrumu joslas policistiem, kas ieradās no Šverīnas, Magdeburgas un Goslaras. Tai pašā laikā Vannzē, Gezundbrunnenas, Špandavas un Adlerhofas stacijās iebrauca krievu militārposteņi un tās okupēja. Svētdienas vakarā ap pl. 22 pilsētā izplatījās ziņas, ka rietumu sektoru policija saņēmusi atļauju lietot ieročus, ja austrumu policija vai krievu posteņi atkārtotu šaudīšanos, kā tas bija noticis svētdienas pēcpusdienā pie Zoo un Šarlotenburgas stacijām, kur Markgrafa policija šāva pūlī un trāpīja vairākus gājējus apkārtējās ielās, četrus ļoti smagi ievainojot. Pie zooloģiskā dārza stacijas Berlīnes rietumu centrā salasījās milzīgs ļaužu pūlis, un policija pāri pusnaktij nopūlējās to izklīdināt. Pl. 23 Zoo stacijā ieradās pirmās rietumu policijas priekšnieka Dr. Štumma apbruņotās vienības. Pēc īsas sadursmes, kurā abas puses lietoja tikai dūres un gumijas nūjas, Markgrafa policija un dzelzceļnieku streiklauži staciju atstāja. Tāpat iztīrīja Tīrgartena un Šarlotenburgas stacijas.

Pēc šiem notikušajiem faktiem tikai pirmdienas rītā Rietumberlīnes magistrāts oficiāli lūdza amerikāņu, angļu un franču komandantus atļaut rietumsektoru policijai atbrīvot austrumpolicijas nelikumīgi ieņemtās stacijas un pārmijas. Oficiālajā iesniegumā bija uzsvērts, ka austrumpolicijas rīcība ir nesavienojama ar tai paredzētajām tiesībām, kam jāaprobežojas ar ripojošā materiāla apsardzību, un ka rietumjoslu berlīnieši nevar pieļaut tiem naidīgas varas un iekārtas pārstāvjiem apdraudēt pilsētas iedzīvotāju dzīvības, jo iepriekšējās dienās Markgrafa policija lietojusi šaujamieročus pavisam 14 gadījumos. Šādu atļauju Dr. Štummam rietumu komandanti arī deva. ASV joslas komandants ģen. Haulijs un angļu komandants ģen. Bons kopā ar savu franču kollēgu iesniedza krievu kārtības spēku komandantam Berlinē ģen. Petrovam ļoti asu protesta notu ar ultimatu līdz otrdienai pl. 7 vakarā atvilkt visus krievu militārposteņus no ieņemtajām stacijām. Bez tam rakstā bija teikts, ka ģen. Petrovs galu galā ir īstais vainīgais Markgrafa policijas noziedzīgajā rīcībā, kas parāda patieso padomju iekārtas izturēšanos pret streikotājiem strādniekiem. Notā ļoti zobgalīgā tonī bija aizrādīts, ka Maskava līdz šim arvien šaušanu streikotājos un apbruņotu streiklaužu sūtīšanu apzīmējusi par kapitālistiem raksturīgu parādību, kas padomju iekārtā ir neiespējama un neiedomājama.

Iekām ultimāts bija notecējis, jau pl. 4 p. p. lielajā Vannzē stacijā angļu sektorā ieradās angļu militārpolicijas nodaļa pilnā apbruņojumā un tās komandieris pavēlēja krievu militārposteņiem staciju nekavējoties atstāt. Krievi pavēli izpildīja. Tai pašā laikā arī franču karaspēka vienības iztīrīja sava sektora mezglus no krievu karaviņiem un Markgrafa policijas. Amerikāņu sektorā tīrīšanas darbus veica Štumma policija bez amerikāņu MP palīdzības. Visur streiklauži un austrumu policija bez ierunām atkāpās, vietām lūdzot, lai tiem dod laiku izsaukt transportvilcienu no krievu sektora, lai tiem nebūtu „kā aitu baram kājām jāiet cauri visai pilsētai". To tiem arī atvēlēja. Lielākajā „aitu barā" aizbraukšanā no Ūlandielas stacijas noskatījās pats Berlīnes lielvecākais prof. Reuters un policijas priekšnieks Štumms. Citur, kur austrumu policisti un komūnistiskās jaunatnes organizācijas streiklauži bija spiesti iet kājām, tos ielās apdraudēja ļoti naidīgi noskaņotie berlīnieši. Daudzi austrumjoslu dzelzceļpolicisti stāstīja, ka viņi tikuši nepareizi informēti un tie mobilizēti „amerikāņu provocētu nemieru apspiešanai".

Katru austrumpolicistu, kas pavēlēm pretojās, rietumnieki apcietināja. Tādu ir pāri par 100. Iepriekšējās dienās ievainotos rietumu sektoru iedzīvotājus, kas piedalījās kautiņos stacijās un uz dzelzceļa uzbērumiem, austrumu policija īpašos vilcienos aizvedusi austrumu joslā un par šo personu likteni nav ziņu.

Ceturtdienas rītā visas Berlīnes rietumu sektoru stacijas jau bija okupējusi rietumu policija. Markgrafa policisti atgāja bez cīņas. Kopš trešdienas nakts Berlīnē atkal valda miers un kārtība. Padomju iestādes apmierinājušās vienīgi ar asām protesta notām. Britu sektora komandants ģen. Kotikovam paziņoja, ka viņš „neievēros krievu provokācijas". Savā sektorā padomju iestādes turpretim sākušas vāciešu masveida apcietināšanas. „Cīņas grupa pret necilvēcību" ziņo, ka Potsdamā slepenpolicija no kādas viesnīcas aizvedusi divus pazīstamās firmas „Solingen" pārstāvjus par to, ka viņi uzdrošinājās nokritizēt pēdējos notikumus Berlīnē. Kādam trešajam vācietim laimējies izbēgt.

Padomju kontrolētās dzelzceļu direkcijas pārstāvis pēc 10 stundu ilgajām apspriedēm krievu militārā pārvaldē (SMA) Karlshorstā paziņojis, ka rietumu dzelzceļnieki saņems atalgojumu rietumu markās. Bet kad arodbiedrību pārstāvji vēlējās par to uzsākt sarunas, padomju kontrolētā ziņu aģentūra šo informāciju atsauca. „Die Abendzeitung" sakās zinām, ka austrumu sektora policijas priekšnieks Markgrafs devis rīkojumu atkal atjaunot nāves sodu par „transporta sabotāžām". Kā zināms, krievi pag. gadā ar lielu pompu paziņoja, ka nāves sods aizstāts ar 25 gadu ieslodzījumu cietumā. Nāves sodu atjaunošana Berlīnē notikusi pēc SMA rīkojuma.

Brazilija plāno imigrācijas līgumu ar IRO

No Rio de Žaneiro ziņo, ka Brazilija plāno plašu ieceļošanas programmu, kuras ietvaros paredzēts tuvākajā laikā uzņemt Brazilijā vairāk desmit tūkstošu DP ģimeņu. No Austrijas vien domāts uzņemt 10.000 ģimeņu. Brazilijas valdība paredzējusi noslēgt līgumu ar IRO pēc tā līguma parauga, kāds jau pastāv ar Itāliju. Saskaņā ar šī līguma noteikumiem, katra ieceļotāju ģimene saņem māju, zemi, saimniecības inventāru, mašīnas, sēklu un uzturu līdz pirmajai ražai. Sniegtās palīdzības atmaksa sākas tikai pēc otra saimniecības gada.

Rietumi cer uzveikt Maskavu saimnieciskā karā

„Newsweek" ziņo, ka rietumnieku ārlietu ministri visumā esot optimistiski noskaņoti. Lai gan nedz Ečesons, nedz Bevins negaida, ka varētu panākt saprašanos Vācijas lietās, rietumnieki tomēr pieprasīs karaspēku atvilkšanu no Vācijas ar prasību, lai Padomju Savienība tai pašā laikā atvelk arī visus savus „satiksmes līniju nodrošinājumus" no Polijas un Čechoslovakijas. Lielākais risks un grūtākais uzdevums būšot Ečesonam, Bevinam un Šumānam atrast pareizo kompromisu saimniecisko sakaru atjaunošanā starp rietumiem un austrumiem. Krievi par katru cenu esot apņēmušies profitēt no Maršala plāna pēc tam, kad tiem nav izdevies to iznīcināt. Arī ASV esot ieinteresēta saimnieciskajās attiecībās ar Maskavas satelītiem, jo tas nozīmētu reālu sacensību starp kapitālistisko saimniecību un padomju valsts saimniecību, pie kam pirmā droši parādītu savu pārākumu, kas nepaliktu bez politiskām sekām. Ja šai laikā satelītu zemēs vairs nebūtu krievu karaspēka, tautas pašas nokratītu komūnistu jūgu.

Sūtnis K. Zariņš iesniedzis notas Anglijai un Kanadai

LATVIEŠU EMIGRĀCIJAS JAUTĀJUMĀ

Pēc atgriešanās no sava Vācijas ceļojuma, sūtnis K. Zariņš iesniedzis Anglijas valdībai un Kanadas augstajam komisāram notas par tiem trūkumiem un šķēršļiem, kas kavē latviešu izceļošanu. Plašāk norādīts par mūsu bij. karaviru noraidīšanu, par pārāk bargo medicinisko izmeklēšanu, par veco ļaužu likteni, par vajadzību atgriezties no Anglijas uz Vāciju, izceļošanai kopā ar ģimeni, par apstākļu uzlabošanu sardžu un darba vienību vīriem, par mūsu invalidiem. Ministrs arī lūdzis angļu iestādes atzīt LCK par juridisko latviešu bēgļu pārstāvniecību arī angļu joslā, līdzīgi kā tas jau ir amerikāņu joslā.

Kanadas augstais komisārs paziņojis sūtnim K. Zariņam, ka nota nosūtīta tālāk Kanadas valdībai.

LCK inf. n.

Višinska neveiksme Parīzes konferencē

Rietumnieki noraida „pārdzīvotu sistēmu"

Parīzes ārlietu ministru konferences otrā sēdē Padomju Savienības delegāts Višinskis piedzīvoja pirmo neveiksmi. Maskava savam ārlietu ministram bija uzdevusi mēģināt iesniegt trim rietumu ārlietu ministriem priekšlikumu atjaunot līdzšinējo Vācijas un Berlīnes pārvaldes veidu ar kopēju kontrolpadomi. Šo priekšlikumu Ečesons, Bevins un Šumāns vienprātīgi noraidīja un paskaidroja, ka tas ir pārdzīvots un novecojis.

Sēde tomēr noritēja, kā BBC korespondents ziņo, ļoti mierīgā noskaņojumā. Višinska pārējos, iepriekšējās dienās iesniegtos sensācionālos priekšlikumus par Grieķijas, Japānas un pat Ķīnas jautājuma apspriešanu Parīzes konferencē rietumniekipagaidām atstājuši bez ievērības, jo uz to viņi neesot sagatavojušies. Tāpēc arī turpmākajās sēdēs apspriedīs tikai Vācijas pārvaldes, satversmes un saimnieciskos jautājumus no četru okupācijas varu viedokļa.

Otrdienas sēdē, kas ilga 2 stundas, padomju delegāts Višinskis nāca klajā ar savu pirmo konkrēto priekšlikumu, kādā veidā kārtojama turpmākā Vācijas okupācijas politika un saimniecība. Viņš prasīja atjaunot sabiedroto kontrolpadomi uz līdzšinējiem principiem, kas savā laikā izstrādāti Potsdamas konferencē un formāli nav atcelti arī vēl šodien. Tāpat Višinskis domāja, ka „miera un kārtības nodibināšanai" Berlinē atjaunojama sabiedroto kopēja komandantūra ar visu četru okupācijas varu pārstāvjiem. Viņš prasīja, lai Vācijas zemju parlamenti ievēlētu Vācijas valsts padomi, kurai būtu padota visa Vācija un Berlinē radītu kopēju visu sektoru magistrātu. Citiem vārdiem — Višinska plāns paredzēja rietumu un austrumu pārstāvju ciešu sadarbību tiklab okupācijas valstu, kā arī vācu politisko partiju organos. Bez tam Višinska prasībās tika formulēta Rūras apgabala internacionālā kontroles padome, kurā bez četrām okupācijas valstīm piedalītos arī Vācijas kaimiņu valstis — Beļģija, Holande, Luksemburga, Polija un Čechoslovakija.

Visus šos Višinska projektus trīs rietumvalstu ārlietu ministri vienprātīgi noraidīja. Pirmais Višinskim atbildēja Francijas ārlietu ministrs Šumāns, paskaidrodams, ka šāds plāns nozīmētu atgriešanos pie vecās sistēmas, kas četros gados nav devusi nekādus panākumus un pierādījusi sevi nevien par mazvērtīgu, bet pat bīstamu. Kopš 1945. g. četras okupācijas valstis mēģinājušas sastrādāt tiklab kontrolpadomē, kā arī Berlīnes komandantūrā, bet Padomju Savienības īpatnējās izturēšanās dēļ šis darbs visur un vienmēr izrādījies galīgi nesekmīgs.

ASV ārlietu ministrs Ečesons lietoja drastisku salīdzinājumu un aizrādīja Višinskim, ka pašreiz Vācija jau atgādina smagi ievainoto, kas tik tālu atveselojies, ka var lietot trīs no saviem četriem locekļiem. Višinska prasība nozīmētu šos jau kustības spējīgos locekļus par jaunu ieģipsēt, slimnieku atkal noliekot uz gultas.

Anglijas ārlietu ministrs Bevins skaidri pateica padomju delegātam, ka britu valdība Višinska prasībām nekādā gadījumā nepiekritīs, jo tās nozīmē visu līdzšinējo, smagā darbā iegūto panākumu iznīcināšanu Rietumvācijā. „Diemžēl," teica Bevins, „Viņa Majestātes valdībai nav ticības, ka Vācijas kontrolorganos, kuros piedalīsies Padomju Savienības pārstāvji, varētu rīkēt sekmīgs un nekavēts darbs, kas prasa pilnīgu partneru saprašanos."

Uz šiem argumentiem Višinskis atbildēja ar asu runu, kurā pārmeta ASV, Anglijai un Francijai Potsdamas līguma laušanu. Padomju Savienība šo līgumu visu laiku esot ievērojusi un to uzturot spēkā arī vēl šodien. Pēc rietumnieku paskaidrojumiem, viņš esot spiests atzīt, ka ASV, Anglija un Francija Potsdamas līgumu uzskatot par neeksistējošu.

Rietumnieki Višinska pārmetumus uzklausīja lielā vienaldzībā un uz tiem pat neatbildēja. Sēdi slēdza pl. 18,30. Nākamā sēde bija paredzēta trešdienas pēcpusdienā, ar rietumnieku viedokļa deklarāciju.

Kā zināms, Višinskis pirms konferences sākšanās svētdien rietumniekiem darīja zināmu, ka labprāt pārrunātu arī Grieķijas, Japānas un Ķīnas jautājumus. ASV delegācija par to ziņoja uz Vašingtonu, kur otrdien oficiāli paskaidroja amerikāņu ārlietu ministrijas viedokli. Kā BBC ziņo, Vašingtonā izsaka vislielāko izbrīnu par Padomju Savienības vēlēšanos konferencē, kas domāta Vācijas jautājuma apspriešanai, runāt arī par pavisam citām lietām. ASV delegācija Tālo austrumu jautājumu apspriešanai neesot paredzēta un tajā iedaliti tikai Vācijas lietpratēji.

Parīzē otrdien ieradās arī amerikāņu militārgubernātors Vācijā ģen. Hejs, kas ziņoja Ečesonam par stāvokli Berlinē. Viņš paliks Parīzē visu konferences laiku kā ārlietu ministra speciālpadomnieks. Beneluksa valstis arī iesniegušas oficiālu prasību atļaut tām piedalīties Parīzes sarunās par Vācijas pārvaldi un mierlīgumu, bet uzsver, ka vēlas līdzrunāt tikai jautājumos, kas tieši skar šīs valstis.

Jau pēc pirmām divām konferences dienām rietumu politiskajās aprindās nostiprinājusies pārliecība, ka Višinskis vēlas, lai Rietumvācijā atkal atgrieztos chaoss un bads. Preses komentātori Londonā un Vašingtonā izsakās, ka ir maz cerību uz panākumiem Parīzē. Ļoti iespējams, ka četru ārlietu ministru konference izjuks tāpat, kā izjukušas apspriedes Londonā 1947. g. decembrī, kad toreizējais ASV ārlietu ministrs Maršals pateica: „Kungi, man liekas, ka tālāk vairs nav nozīmes runāt." Šī pārliecība jo vairāk nostiprinājusies pēc padomju preses konferences. Kāds žurnālists krievu delegācijas pārstāvim jautāja, vai nevajadzētu starptautisku kontroli arī Silēzijas ogļu apgabalam. Uz šo jautājumu krievs atbildēja: „Nē, sēr. Silēzija taču atrodas Polijā un nevis Vācijā. Bet par Polijas rietumu robežas resp. Oderas-Neises līnijas grozīšanu Padomju Savienība nav runājama."

BBC politiskais redaktors, komentējot minēto Maskavas deklarāciju, atzīst, ka tā ir „vēca dziesma jaunās skaņās". Ja Višinskim ir tik vien labās gribas sadarboties, neveiksme Parīzē ir neizbēgama.

ŠANGHAJA TREŠDIEN KRITUSI

PILSĒTĀ PALICIS LIELVECĀKAIS UN POLICIJAS PREZIDENTS

Nakti uz trešdienu komūnistu karaspēks pēc koncentrēta 48 stundu uzbrukuma ielauzās Šanghajas centrā. Ar lielāko piepūli nacionālistiem pagaidām izdevies vēl paturēt brīvu nelielu spraugu pilētas austrumu nomalē, kur tie mēģina atkāpties pa Vangpū upes kanāli. Tāpat pēdējās kaujas spējīgie pulki savilkti pie lielās pilsētas Jankjungas nomales, lai segtu atkāpšanos uz Jangtsē grīvu. Pilsētas eiropiešu kvartālos cīņas turpinās Bunda bulvārī, kur lielajos debesskrāpjos nacionālisti izmisīgi cīnās bez jebkādām izredzēm.

Vēl pirmdien no Šanghajas ziņoja, ka sekmīgi atvairīti visi komūnistu uzbrukumi un tie cietuši smagus zaudējumus. Pilsētā gan nepārtraukti krīta granātas, bet visumā rēķinājās, ka kauja var turpināties vēl vismaz pāris nedēļas. Tad ar koncentrētu uzbrukumu no austrumiem un rietumiem reizē, komūnisti meta cīņā pret galveno pilsētas aizsardzības līniju savus labākos spēkus. Tos sākumā atsita un Putungas pussalā pat ielenca lielāku komūnistu vienību. Tomēr dažas stundas vēlāk komūnistu raidītājs vēstīja, ka Mao Tse Tunga karaspēks ieņēmis dienvidos no Vusungas Vangpū upes krastu un tā nogriezis pēdējo atkāpšanās ceļu no Šanghajas. Ar spēcīgo artilerijas uguni komūnisti aizdedzināja uz Putungas pussalas atrodošos „Standart Oil Co" naftas un benzīna tankus, un nacionālistiem bija jāpamet arī šī pozīcija. Tad pilsētā izplatījās baumas, ka nacionālisti pavēlējuši karaspēkam pilsētu atstāt. Otrdienas rītā sākās jauns komūnistu uzbrukums, kas salauza nacionālistu pretošanos. Kā Reutera korespondents ziņo, pusdienas laikā komūnisti jau soļoja pa pilsētas galveno ielu — Bunda bulvāri.

Tā kā daudzas nacionālistu vienības bija iekārtojušās pilsētas centra lielajos dzelzbetona namos uz aizstāvēšanos, kaujas ielās turpinājās. Iekām beidza darboties Šanghajas raidītājs, visi iedzīvotāji tika uzaicināti palikt savos dzīvokļos un nākamajās stundās nerādīties ielās. Pilsētā tomēr sākās daudzi ugunsgrēki.

(Beigas 5. lpp.)

Līdz aprīļa vidum sagādāti 159.000 galvojumu

ANZ ziņo, ka, pēc ASV DP komisijas locekļa H. Rozenfilda paskaidrojuma, līdz 1. jūlijam ASV ieceļos 45.000 Eiropas DP. Komisija cer, ka pēc 1. jūlija katru mēnesi izdosies nogādāt ASV 16.000 DP. Rozenfilds vēl paskaidrojis, ka līdz 18. aprīlim vien ASV iedzīvotāji izsnieguši pavisam 159.000 darba un dzīvokļu garantiju. 21% no visiem līdzšinējiem ieceļotājiem izvēlējušies nodarbošanos lauksaimniecībā. No Ņujorkas ziņo, ka līdz šim ASV ieceļojušie DP visvairāk novietojušies Ņujorkas štatā — 4683 personas jeb dīvas piektdaļas visu ieceļotāju. Lielākā daļa no tiem ir amatnieki, fabriku strādnieki un laukstrādnieki. Vairāki augsti valdības ierēdņi izteikuši lielu apmierinātību ar ieceļotāju spējām un darba gribu.

—r—

LATVIJA
LATVIEŠU AVĪZE PASAULEI

Nr. 58 (282) 1949. g. 26. maijā

Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā redakcijas domas.

IDEĀLISMA PARAUGS

1945. g. vasarā, kad bija sabrukusi diktatūra Vācijā, trimdiniekiem bija vēl sliktāk kā putniem gaisā un lapsām alās, jo viņiem nebija zināms, kur palikt un rast mājvietu. Sāka pamazām veidoties nometnes, un kā uz burvja mājienu nometnēs radās latviešu skolas. Skolotājiem nebija mācību programmu, skolniekiem nebija mācību grāmatu, bet bija griba mācīt un mācīties. Visur citur bija dezinga, šaubīšanās un baiļošanās, kas būs, ko apsāks, tikai latviešu skolās no tā visa nebija ne miņas. Runājot Ed. Virzas vārdiem, tā bija kā „dievišķas kārtības izprašana un piemērošanās tai".

Dienas un gadi gāja. Slavenā UNRRA mūs ņēma savā paspārnē, bet lai neviens neņem ļaunā, ka mēs pēc tās darbiem to uzskatījām par svešo pamīti. Mūsu skolas tai nepagalam neinteresēja. Tam bija arī savs labums, jo paši varējām rīkoties tā, kā mēs to atzinām par labāku. Dienišķās maizes rieciens gan bija plāns. Zirņu pulvera zupas un dzeltenās briesmas kukurūzas maizes izskatā vēl ilgi pali:a atmiņā no tiem laikiem. Tomēr skolotāji un skolnieki par to negaudoja un neteica: „Mēs vairs nevaram un negribam mācīt un mācīties." Neviens no skolu darbiniekiem neprasīja, kurš būs vadītājs, un kuram uz to ir tiesības, kā tas notika citos trimdas dzīves novados, jo skola ir tā laimīgā vieta, kur var vadīt ne tik daudz ar rīkojumiem un pavēlēm no augšas, bet ar abu pušu — skolotāju un skolnieku — ciešu sadarbošanos un uzticēšanos. Par skolas darbu var sacīt ar apustuļa Pāvila vārdiem, ka te visiem ir jāskrej, lai dabūtu „to goda maksu", kuŗa tomēr tiek visiem viena — gandarījums par labi darīto darbu.

Neslēpsim, bija skolotāju vidū arī tādi, kuriem labāk par darbu skolā patika II klases ierēdņa tērps, materiālā labklājība un atalgojums. Neteiksim tūdaļ jau, ka tie visi bija derēti gani. Tas būtu pārmetums visiem un nevietā. Dažam bija vairāk jārūpējas par savu ģimeni, dažam bija, varbūt, jāglābj sava iedragātā veselība, bet gan jau dažu pievilka un vilināja arī labākās materiālās iespējas. Tas ir cilvēcīgi, pat pārāk saprotami, mēs par to nevienam negribam pārmest, bet gribam izcelt tikai kardinālo faktu: skolotāji savā vairumā palika uzticīgi skolai un jaunās paaudzes audzināšanai savai zemei un tautai arī visgrūtākos šrējos apstākļos. Šis fakts mums ar godbijību jāmin, jo tam nevarēs un nedrīkstēs nevērīgi paiet garām arī nākamais Latvijas vēsturnieks, kas rakstīs latviešu tautas vēsturi par šiem ciešanu un posta gadiem kā tēvzemē, tā svešatnē.

Par IRO no skolas viedokļa mēs varam sacīt ar Fr. Bārdas vārdiem: „Daudz tu mums solīji, maz tomēr devi". Mēs tomēr neesam un negribam būt nepateicīgi. Mēs protam pateikties arī par mazumu, īpaši tad vēl, ja tas dots ar labu gribu. Un tiešī šo labo gribu mēs esam izjutuši. Tas kādreiz sver vairāk nekā materiālās vērtības. Skolotāji tagad saņem atalgojumu par savu darbu. Gan ir notikusi skolotāju skaita samazināšana atkarībā no skolnieku skaita: arodskolās uz 15, ģimnazijās uz 20 un tautskolās uz 25 skolniekiem ir pa vienam atalgotam skolotājam. Normālos apstākļos ar to būtu pilnīgi gana, bet nelaime jau ir tā, ka mēs nedzīvojam normālos apstākļos, tādēļ grūtības te ir bijušas un vēl ir. Tomēr kārtībai vajaga būt, un mēs negribam pret to iebilst, tikai mēs vēlētos, kaut šī kārtība un noteiktība būtu bijusi viscaur un konsekventi. Mēs esam tā pārāk demokratiski paraduši domāt un domājam, ka demokratiskā iekārtā nevar būt privilēģiju, ka likuma un valsts nosacījuma priekšā visi ir vienādi. Bet tas jau laikam būs iznācis tāpēc, ka IRO nav demokratiska valsts un tāpēc mūsu skolotāji franču joslā palika bez atalgojuma. Nevienam sūdzēties par to mēs nevaram, mēs varam tikai lūgt pret visiem izturēties ar vienādu mēru. Tā kā tas nav noticis, tad LCK un pati sabiedrība mēģināja atbalstīt skolas franču joslā ar ziedojumiem. Pēc kāda ziedojuma norēķina skolotājs franču joslā par vienu nedēļas stundu ir saņēmis atlīdzību DM 0,58213! Vai kāds man varētu minēt kādu citu mūsu sabiedrības profesiju, kas strādātu savu darbu par šādu atlīdzību?

Ir prieks un gandarījums konstatēt, ka ideālismu skolotāji ir, tā sakot, iezīduši no mātes krūts un savā darbā vēl vairāk tanī ieauguši. Piemēru tam ir gana. Kad ar skolotāju skaita asmiņināšanu daudziem kollēgām bija jāpaliek bez darba un atalgojuma, tad skolotāju saimes lēmums bija vienprātīgs — mēs dalīsimies algā ar saviem kollēgām proporcionāli pasniegtam stundu skaitam, neņemot vērā ne nokalpotos gadus, ne izglītību. Visiem gribas un vajaga dzīvot, un tādēļ dzīves grūtumu nastas visiem jānes vienādi. Un šī dalīšanās un upurēšanās nav pat radījusi nekādus nopietnākus sarežģījumus. Reti tādi gadījumi ir bijuši, pavisam reti. Es ceru, ka arī šie retie izzudīs pavisam, jo skolotāju saime arī nepiemirsīs tos, kas formālās tiesības šinī grūtajā laikā vērtēs augstāk par morālām saistībām un pienākumu pret visu trimdas kopību. Vispārējā un iezīmīgā aina ir tāda: skolotāji tagad paši uztur latviešu skolas. To nepiemirsīsim nekad un vēlēsim tādu kopības garu visai mūsu trimdas saimei.

Skolas gads ir nobeidzies. Darbs ir darīts ar ideālismu un vairums ir ļoti labi darīts. Vācu izglītības ministriju pārstāvji, kas piedalās skolu pārbaudījumos, jau izteikuši atzinību latviešu skolām un latviešu skolotājiem. Kaut mums būtu griba un vēlēšanās darbā visiem tā skriet, lai šo goda maksu saņemtu!

Trimdā skolotāju saimes priekšā es esmu stājies ar sirds drebēšanu. Ar sirds drebēšanu un dziļu pateicības izjūtu darba biedriem es tagad rakstu šīs rindas un saku pateicību par darīto darbu tautas un tēvzemes labā.

A. Dravnieks
LCK izglītības nozares vadītājs

Kā dabūt „afidevitu"?

Nav daudz vairs tādu DP, kas, ja vien rastos iespēja izceļot, tomēr gribētu palikt tepat Vācijā, turklāt DP nometnēs. Jau vairāk nekā divus gadus laužot un beidzot arī izlaužot sev ceļu pāri okeanam, esmu sakrājis zināmu pieredzi. Vispirms gribu uzsvērt, ka mazas izredzes dabūt aicinājumu iecelošanai aizokeana zemēs, stāstot savas bēdas un nelaimi, klauvējot pie cilvēku sirdsapziņas un mēģinot iegūt žēlsirdības maizes devēju. Aizokeana cilvēki kalpo vairāk dolaram nekā sirdij. Lieciet saprast, ka jūsu izsaucējs iegūtu dolarus, ja riskētu un pieņemtu jūs par darbaspēku. Īsi, bet noteikti pasakiet, ko jūs protat, varat un gribat. Bet neaizmirstiet, ka arī Latvijā nebija daudz tādu darba devēju, kas gribēja pieņemt darba darītāju — gudrāku par algas maksātāju. Diplomi lai pagaidām paliek kabatā, vecie amati un posteņi klusā atmiņā. Jādemonstrē tulznainas rokas, muskuļi un tehniska prasme un griba padarīt to darbu, kuram attiecīgā zemē trūkst darītāju.

Ļoti slikti dara tie darba un dzīves vietas meklētāji, kas stāsta par savām vispusīgām spējām un amatiem. Tas rada šaubas: mēs taču visi zinām raksturīgo apzīmējumu pārāk vispusīgiem cilvēkiem — deviņi amati, desmitais bads. Jāsaprot, ka galvojuma devējam ir risks izlikt savu naudu tādam, kam plaša un vispusīga prakse dažādos arodos. Teiksim: viņš izsauc dārzkopi, bet galā izrādās, ka atbraucēja ir vēl labāks lopkopis, bet kaimiņam vajadzīgs taisni lopkopis. Tas maksās augstāku algu un dos labākus dzīves apstākļus — atbraucējs var ātri izšķirties un pamest izsaucēju bez dārzkopja. Tieši man pašam un tieši tā atrakstīja kāds Kanadas farmeris.

Ir kļūda rakstīt parasto: „Es būšu mierā ar katriem jūsu nosacījumiem un katru piedāvāto algu." Ar to rakstītājs apliecina savu bezizejas stāvokli un mazvērtību, labākā gadījumā nonākot zema cilvēka rokās. Drīzāk ieteicams rakstīt apmēram tā: „Dzīve mani nav lutinājusi, bet grūtības nekad nav noliekušās ceļos; es varu, gribu un protu strādāt. Savu vārdu es turu un saistības pildu. Dodiet man darbu un kārtīgus dzīves un darba apstākļus, maksājiet man pietiekamu algu un jūs redzēsit, ka ieguvēji būsit jūs un es."

Vēstulēs nedrīkst melot! Ar to var tikai kaitēt sev un citiem, kas meklē iecelošanas iespējas. Kas rakstīts un solīts, tas jāpilda, kaut vai zobus sakožot.

Baznīcu organizāciju galvojumos bieži sacīts: „Man vajadzīgs spējīgs lopkopējs, kam arī sieva varētu strādāt; man vajadzīgs farmas strādnieks, ne vecāks par tik un tik gadiem, bez lielas ģimenes; es ļoti labprāt pieņemtu vienu krietnu lauku kalēju, arī ar lielāku ģimeni un maziem bērniem; pie manis ir darbs izveicīgam dārza strādniekam, kas nebīstas darba; farmai vajadzīgs graudnieks, kam ģimenē pietiekams darba spēks utt." — Pārbaudiet, un jūs pārsteigti konstatēsit, ka bieži šādi un līdzīgi bezvārda galvojumi vēl joprojām gaida kandidātus.

Alfr. Ābers

Jaunas liecības par iedzīvotāju deportācijām Latvijā

„Latvju Ziņas" Stokholmā raksta, ka tur saņemta kāda pazīstama Kurzemes latvieša vēstule, kurā viņš stāsta par deportācijām Baltijas valstīs. Aprīlī no Ventspils vien izbraukuši vilcieni ar 60 cilvēkiem pieblīvētiem vagoniem, un ļaudis aizvesti arī no Stendes, Dundagas un citu staciju pulcināšanas vietām. Aizvesto vidū pārsvarā vecsaimnieki un jaunsaimnieki. Vēstules autors šo apstākli izskaidro ar kolchozu ierīkošanu Latvijā. Izdevies noskaidrot, ka izsūtāmos nevedīs uz piespiedu darbu nometnēm bet nometināšanai uz dzīvi Padomju Savienības austrumos. Est iemesls aizvesto skaitu no 22 Latvijas aprinkiem novērtēt uz 20.000 cilvēku.

Kolchozu ierīkošanu steidzinot, zeme, inventārs un mājlopi esot atņemti, un gan palicējiem, gan aizvestajiem atlicis tikai tas, kas mugurā. Latvijā esot pavisam maz vecsaimnieku, jaunsaimnieku nedaudz vairāk. „Noskaņojums mums visiem ļoti bēdīgs, jo nav vairs cerību — neviens mums nepalīdzēs," raksta vēstules autors. Klīst baumas par jaunām deportācijām, un neviens nav drošs par sevi.

Dziesma palīdz

Kādam Kanadā dzīvojošam lietuvietim iešāvās prātā aizrakstīt radiofonam un apjautāties, kāpēc tas neraida lietuvju dziesmas. Pēc nedēļām divām pie viņa ieradusies vesela komisija un vēlējusies dzirdēt konkrētus priekšlikumus. Lietuvietis apņēmies sastādīt dubultkvartetu un nākamā svētdienā ierasties uz pārbaudi. Pēc īsa mēģinājuma jaunā dziesmu vienība „laista pie vārda". Pēc nodziedātām 15 minūtēm direkcija bijusi ļoti apmierināta un lūgusi dziedāt vēl 15 minūtes, kas arī izdarīts. Kā noskaidrojies vēlāk, šie raidījumi Kanadas klausītājiem ļoti patikuši, un radiofons saņēmis daudz atzinīgu vēstuļu. Daudzi klausītāji pieprasījuši arī plašāku informāciju par Lietuvu. Tā, protams, sagādāta bagātīgos apmēros, un radiofons to arī izmantojis. Pēc dažām dienām radiofons atkal sācis interesēties, vai neesot iespējams atrast kādu lietuviešu solistu. Tādu nebija grūti atrast, jo pie viena no apkārtējiem lauksaimniekiem par puisi strādājis kāds operas solists. Komisija to paņēmusi tieši no lauka, kur viņš patlaban ārdīja mēslus, un aizveda līdz. Izmēģinājuši viņa balsi, komisijas vīri nosacīja laiku, kad viņam jādzied. Arī šoreiz nepietika ar 15 minūtēm, bet bija jādzied otrtik. Solists par šo improvizēto koncertu saņēma 15 dol. honorāra kā arī pieprasījumu pēc jaunām dziesmām. Tāpat pieprasīta jauna informācija.

LLV/PB

Belģija izdaiļo latviešu karavīru kapus

Belģijas latviešu organizāciju padomes sēdē Briselē vienbalsīgi nolēma mūsu organizācijas Belģijā un atsevišķas personas ziedot līdzekļus Belģijā apglabāto latviešu karavīru kapu izdaiļošanai. Nodibināta speciāla komiteja, kuŗā katra organizācija sūtīs vienu pārstāvi. Par BLOP pārstāvi LNP ievēlēja zvēr. adv. K. Gulbi. Organizāciju delegāti atzina, ka BLOP ir tiesības pārbaudīt atsevišķu organizāciju darbību jautājumos, kas skar latviešu sabiedrības intereses.

Millers Brēmenē pārspēj zviedru Nilsonu

Pēc zaudējuma Hamburgas vieglatlētikas sacīkstēs lodes grūšanā zviedram Nilsonam, latvietis Millers 22. maijā Brēmenē sasniedza 14,96 m, atstājot Nilsonu ar 14,69 m rezultātu otrajā vietā. Tas ir Millera jauns personīgs rekords. Millers bija vienīgais DP, kas piedalījās sacīkstēs.

Nometņu dzīve

LEJASSAKSIJĀ uz lielākajiem latviešu centriem Oldenburgā pārvietotas gandrīz visas nometnes no Harcas, Getingenas un Holcmindenas rajona. Paredz, ka Dedelstorfas nometni pārcels uz Osnabrikas rajonu.

ĀRĒJĀS INFORMĀCIJAS fondam latviešu ogļraču apvienība Beļģijā ziedojumos savākusi 3690 fr.

Svarīgi sīkumi, kas jāzina, braucot uz Austrāliju

LCP LOC. ZV. ADV. L. PEIČA VĒSTULE „LATVIJAI"

Katram izceļotājam, dodoties uz Baņoli, ieteicams nevilkt mugurā labākās drēbes, noteikti ņemt līdzi papildu pārtiku, skārda krūzīti, kannu, pannu, karoti, jo bez šiem traukiem ceļā (un arī nometnē) nav iespējams dabūt pat ūdeni dzeršanai, nerunājot nemaz par zupu. Lielo bagāžu iesaiņot ļoti pamatīgi, lai nerastos liekas rūpes un dažreiz arī zudumi. Izņemt kaut ko no lielās bagāžas Itālijā vairs nevar. Tāpēc viss pa ceļam vajadzīgais jāsaiņo rokas bagāžā, un sievietes nedrīkst aizmirst naktskreklus, rīta kleitas, rīta kurpes un gludekļus (160 v), kas pilnīgi nepieciešami rīta tualetēs nometnē.

Austrijas robežstacijā vēl pēdējo reizi visu var pirkt vācu markās. Muitas, resp., bagāžas kontrole bija tikai Brennera pārejā un turklāt ļoti pavirša. Pirms tās vagona durvis aizslēdz. Daudzas tomēr paliek pilnīgi vaļā, citas atslēdz paši, jo, iebraucot Itālijā, tūlīt sākas apelsīnu pirkšana, un pirmās liras iegūtas par amerikāņu cigaretēm. Turklāt viss lēti jāpārdod un dārgi jāpērk. Tirgotāji ar mantu kastēm plecos cenšas cik tik var izmantot konjunktūru, jo „dīpīši" pirmā sajūsmā par cenu nedomā. Jo tālāk uz dienvidiem, jo cenas augstākas DP mantām, bet zemākas apelsīniem un limonādei. Nevienu šinīs darījumos netraucē, jo stacijās atklāti tirgojas viss dzelzceļa personāls ar stacijas priekšnieku priekšgalā. Iebraucot Baņoli, vilciens apstājas preču stacijā, pie vilciena durvīm piebīda smagās mašīnas, un tūlīt no vilciena ar visu rokas bagāžu jākāpj auto, kas noved uz nometni.

Nometnē visas barakas ir lielas: 3—4 stāvu, mūra. Lielākā daļa no tām skaisti izremontētas, guļamzāles izbalsinātas, lieliem gaišiem logiem. Glītas metalla gultas ar atspeŗu matračiem. Nākamie izceļotāji jau redzēs vairs tikai remontētus ēku blokus, ar skaistiem zāļājiem un puķu dobēm. Visus rīkojumus izziņo pa skaļruņiem un svarīgākos izkar arī pie paziņojumu dēļa angļu, itāļu, vācu un dienvidslavu valodās. No rīta līdz pl. 9 visiem jābūt jau augšā, gultām glīti uzklātām un telpām izslaucītām; kas to nav izdarījis, tiek norīkots kartupeļu mizošanai uz vienu nedēļu. Brokastis no 7,30 līdz 8,30 — novārīts, atšķaidīts ar ūdeni kondensētais piens un 200 gr baltmaizes, pusdienas no pl. 12 līdz 13 — mizoti un sutināti kartupeļi bez aizdara un zupa, vakariņās no pl. 17 līdz 18 — atkal makaronu zupa, bet labāka kā pusdienās. Katrā ēdiena reizē tiesība saņemt 200 gr baltmaizes. Katrā ziņā jāzina, ka līdz šim gaļa un taukvielas uzturā vēl nav redzētas, par tām jārūpējas pašam nometnes kantīnē. Melnais tirgus zeļ ar īpašiem uzpircējiem, kas galvenokārt ir nometnes strādnieki, un tie 300 nometnes policisti — dienvidslavi un čechi, kas gādā par nometnes kārtību.

ASV dolars šeit maksā 600 liras, angļu mārciņa no 1400—2000 liru, Šveices franks — 150 l., pie kam šīs valūtas oficiāli uzpērk nometnes administrācija, tikai par mazliet zemāku kursu. Nākamā labākā un stabilākā prece ir īstās amerikāņu cigaretes no 200—250 lirām paciņā. Sarkanās „Diamond" cigaretes, ko tagad izdod nometnēs, maksā no 100—150 l., turku tikai no 50—60 l. paciņā. Lai tas izklausītos cik neticami izklausīdamies, šeit katrā vairumā pērk vecās vācu Reichsmarkas, kas bija apgrozībā līdz valūtas reformai, un par katru marku maksā no 25—40 liras. Pārējās mantas šeit visas jāpārdod zem cenas. Grūti pārdot ziemas drēbes un sieviešu kleitas. Ļoti pieprasa vīriešu apavus un apģērbus, cenas šādas: kurpes 500—1600, bikses 300—500, žaketes 200—800, virskrekli līdz 1200 lirām. Sieviešu apģērba priekšmetus, lai tie būtu cik labi būdami, pārdot ļoti grūti. Viena pie bagātības bija ticis ar mutes ermonikām, bet cita prece parasti „grūti iet".

Par iegūtām lirām nometnes kantīnē var pirkt apelsīnus par 80 lirām kilogramā (ārpus nometnes viss daudz lētāks), citroni maksā 50 liru, rieksti 250, sviests 1300, speķis 1500 l. kg, olas 30 l. gab., žāvētas siļķes 40 l. gabalā. Vīns sākot ar 120 l. litrā, bet ārpus nometnes tas daudz lētāks un labāks, tāpēc dažam nometnes žogs nav par augstu. Bet ja šādu „augstlēcēju" noķer itaļu policija, tad viņam draud ieslodzījums uz vienu gadu Lipori salā (pie Sicīlijas). Cik zināms, šādu pārgalvnieku ir bijis daudz, bet Lipori salā nokļuvuši tikai 2. Nometnes IRO vadība par tādiem trikiem daudz neuztraucas, ja esi labākā atgriezies, bez sarežģījumiem vari kāpt uz kuģa tālāk braukšanai.

Nometnes vadība rīko ekskursijas. Kājām ir iespējams nokļūt līdz tuvējam vulkānam Solfataro, kurš tagad daudz interesantāks par Vezuvu, jo pēdējais kopš 1944. gada izvirduma tagad nedarbojas, bet Solfataro pašreiz rāda „dzīvu" izvirdumu miniatūrā. Ekskursija kājām šeit maksā tikai pāris desmit liras gidam. Nometnē ir arī plaša bibliotēka un lasītava. Redzēju arī dažus numurus latviešu laikrakstu, bet tie bija trīs nedēļas veci. Tautiešu sirsnīga vēlēšanās bija, kaut arī latviešu laikraksti, tāpat kā citu tautību, pienāktu regulāri.

Baņoli, maijā.

L. Peiča

Katastrofā cietis mācītājs Purgailis

Latviešu mācītājs ASV Kārlis Purgailis kļūdā celojumā, kārtojot mūsu tautiešu aprūpi, cietis auto katastrofā. Viņa mašīnai uzdrāzies kāda zēna lielā ātrumā vadītais auto. Mācītājs Purgailis kontuzēts, un viņam ievainota kāja. Cietušais tagad sācis atveseļoties. Pēc izveseļošanās Purgailis plāno plašāku akciju palīdzības sniegšanai tiem mūsu tautiešiem, kas nebūs spējīgi izceļot.

LCK inf. a.

VĒSTULES REDAKCIJAI

J. Goldmanis, Vircburgā

PAR MŪSU AIZBRAUCĒJU, IZVADĪŠANU

Pasekojot tam, kā no nometnēm izvada mūsu aizbraucējus uz citām zemēm, jāteic, ka pēdējā laikā runās ne ar puķpiēstu vārdu nepieminin, ka cerības uz mūsu dzimtenes atgūšanu vēl ir dzīvas. Visas tādas izvadīšanas runas, kuŗās neatspīd neviena zvaigzne pie mūsu nākotnes debesīm, izklausās kā bēru runas pie Latvijas kapa.

Bet politiskajā apvārsnī jau tomirdzas gaišums. Baltijas valstu sūtņu viesošanās angļu militārajās iestādēs Vācijā ir viens no tiem. Vai nav raksturīgi, ka vietējās varas pārstāvis vēl tikai prieki dažiem gadiem brīdināja šejienes laikrakstu redaktorus — neievietot neko, kas varētu kaitēt attiecsmēm ar Padomju Savienību? Tagad nekas vairs neliedz presē atklāt patiesību par „lielo kaimiņu". Notiek demonstrācijas, kādas agrāk nevarēja ne iedomāties. Melu dambis ir pārrauts, pat lielākajam vientiesīm atvērušās acis. Un vai arī Māršala plānam un Atlantika paktam pa priekšu negāja zudušās cerības uz saprašanos? Bija vajadzīgs zināms laiks, lai ļaužu miljoni redzētu, ka bez viena nogāzta diktātora atlicis vēl otrs, ne mazāk briesmīgs. Jāatceras tikai stāvoklis pēc otra pasaules kara beigām un jāsalīdzina ar tagadējo, lai redzētu, ka mūsu cerībām ir pamats.

Ir saprotams, ka ilgais trimdas laiks mūs padarījis nepacietīgus un šaubīgus. Bet bez mums vēl ir miljoniem citu cilvēku, kas tāpat gaida savu zemju atbrīvošanu. Ne vienmēr pūtis vējš, kas mūsu laiviņu aizdzen no dzimtenes krasta. Nāks diena, kad pūtīs vējš, kas to aizdzīs atpakaļ Kurzemē. Lai šis vējš neaizdzītu tukšu laivu!

Pārvedot mums naudu pa pastu, neaizmirstiet uz pārveduma talona otrā pusē atzīmēt, par ko Jūs maksājat.

Dzīves sākuma posmā jaunajā zemē jūs jutīsities ļoti vientuļi, ja' brīvajos brīžos trūks iespiesta latviešu vārda. Nokārtojiet tādēļ vēl pirms aizbraukšanas šeit pat Vācijā

laikraksta

LATVIJA

abonementu par vairākiem mēnešiem uz priekšu

Abonēšanas maksa uz ārzemēm DM 4,30 par eks. mēnesī.

Pēc jaunās adreses paziņošanas Jūs rēgulāri saņemsit „Latviju" un allaž būsit labi informēti par latviešu dzīvi un pasaules notikumiem.

...ni, kas jāzina, ...Austrāliju

...ČA VĒSTULE „LATVIJAI"

...šādas: kurpes 500—1600, bikses 200—500, žaketes 200—800, virskrekli līdz 1200 lirām. Sieviešu apģērba priekšmetus, lai tie būtu cik labi būdami, pārdot ļoti grūti. Vienīgi pie bagātības bija ticis ar mutes ermonikām, bet cita prece parasti „grūti iet".

Par iegūtām lirām nometnes kantīnē var pirkt apelsīnus par 80 lirām kilogramā (ārpus nometnes viss daudz lētāks), citroni maksā 50 liru, rieksti 250, sviests 1300, speķis 1500 l. kg, olas 30 l. gab., žāvētas siļķes 40 l. gabalā. Vīns sākot ar 120 l. litrā, bet ārpus nometnes tas daudz lētāks un labāks, tāpēc dažam nometnes žogs nav par augstu. Bet ja šādu „augstlēcēju" noķer itaļu policija, tad viņam draud ieslodzījums uz vienu gadu Liporī salā (pie Sicīlijas). Cik zināms, šādu pārgalvnieku ir bijis daudz, bet Liporī salā nokļuvuši tikai 2. Nometnes IRO vadība par tādiem trūkiem daudz neuztraucas, ja esi labā atgriezies, bez sarežģījumiem varēsi kāpt uz kuģa tālāk braukšanai.

Nometnes vadība rīko ekskursijas. Kājām ir iespējams nokļūt līdz tuvējam vulkānam Solfataro, kurš tagad daudz interesantāks par Vezuvu, jo pēdējais kopš 1944. gada izvirduma tagad nedarbojas, bet Solfataro pašreiz rāda „dzīvu" izvirdumu miniatūrā. Ekskursija kājām šeit maksā tikai pāris desmit liras gliem. Nometnē ir arī plaša bibliotēka un lasītava. Redzēju arī dažus numurus latviešu laikrakstu, bet tie bija trīs nedēļas veci. Tautiešu dzirsnīga vēlēšanās bija, kaut arī latviešu laikraksti, tāpat kā citu tautību, pienāktu rēgulāri.

Baņoli, maijā.

L. Peiks

Katastrofā cietis ...mācītājs Purgailis

Latviešu mācītājs ASV Kārlis Purgailis kādā ceļojumā, kārtojot mūsu tautiešu aprūpi, cietis auto katastrofā. Viņa mašīnai uzdūrās kāda zēna lielā ātrumā vadītais auto. Mācītājs Purgailis kontuzēts, un viņam ievainota kāja. Cietušais agad sācis atveseļoties. Pēc izveseļošanās Purgailis plāno plašu akciju palīdzības sniegšanai tiem mūsu tautiešiem, kas nebūs spējīgi izceļot.

LCK inf. n.

VĒSTULES REDAKCIJAI

...Goldmanis, Vircburgā

...AR MŪSU AIZBRAUCĒJU, IZVADĪŠANU

Pasekojot tam, kā no nometnēm izvada mūsu aizbraucējus uz citām zemēm, jāteic, ka pēdējā laikā runās ne ar pušplēstu vārdu nepieminin, ka cerības uz mūsu dzimtenes atgūšanu vēl ir dzīvas. Visas tādas izvadīšanas runas, kurās neatspīd vienīga zvaigzne pie mūsu nākotnes debesīm, izklausās kā bēru runas pie Latvijas kapa.

Bet politiskajā apvārsnī jau iezīmējas gaišums. Baltijas valstu mūžu viesošanās angļu militārajās iestādēs Vācijā ir viens no tiem. Vai nav raksturīgi, ka vietējās varas pārstāvis vēl tikai priekš dažiem gadiem brīdināja šejienes laikrakstu redaktorus — neievietot nekā, kas varētu kaitēt attieksmēm ar Padomju Savienību? Tagad nekas vairs neliedz presē atklāt patiesību par „lielo kaimiņu". Notiek demonstrācijas, kādas agrāk nevarēja pat iedomāties. Melu dambis ir sarrauts, pat lielākajam vientiesim ...ārrauts, kā lielākajam vientiesim atvērušās acis. Un vai arī Maršala plānam un Atlantika paktam pa priekšu negāja zudušās cerības uz ...aprašanos? Bija vajadzīgs zināms laiks, lai ļaužu miljoni redzētu, ka ...ez viena nogāzta diktātora atlicis vēl otrs, ne mazāk briesmīgs. Jāteceras tikai stāvoklis pēc otra pasaules kara beigām un jāsalīdzina ar tagadējo, lai redzētu, ka mūsu cerībām ir pamats.

Ir saprotams, ka ilgais trimdas laiks mūs padarījis nepacietīgus un aizdomīgus. Bet bez mums vēl ir miljoniem citu cilvēku, kas tāpat gaida savu zemju atbrīvošanu. Neviens mēnesī pūtis vējš, kas mūsu laivienmēr pūtis vējš, kas mūsu laivu aizdzen no dzimtenes krasta. Bet viņu aizdzen no dzimtenes krasta. Bet ...āks diena, kad pūtīs vējš, kas to izdzīs atpakaļ Kurzemē. Lai šis vējš neaizdzītu tukšu laivu!

Pārvedot mums naudu pa pastu ...aicinu tirgotājus uz pārveduma talona ...rā pusē atzīmēt, par ko ...akasījat.

Pērtiķi strādā, lai nopelnītu

Zinātnieki mēģina noskaidrot, kurš dzīvnieks intelliģentākais

Jau gadu tūkstošus cilvēku ikdienas gaitās pavada „labākie draugi" — suns, zirgs, kaķis un vēl vesela rinda mājlopu, bet līdz šai dienai vēl turpinās strīds par to, kurš no šiem dzīvniekiem intelliģentākais un gudrākais. Lai to izpētītu zinātniski, ASV zooloģijas institūti eksperimentē jau kopš trim gadiem.

Dr. B. Riss no Hetera kolledžas nesen publicējis materiālus par saviem eksperimentiem ar dažādiem dzīvniekiem Ņujorkas lielajā Bronksas zvēru dārzā, kā arī ap 100 citu zoologu novērojumus. Pētījumi atklāj visai negaidītu ainu — izrādās, ka tie dzīvnieki, kurus parasti uzskata par visgudrākajiem, intelliģences pārbaudē dabūjuši gandrīz vismazākās atzīmes. Nepārprotami vissaprātīgākie dzīvnieki ir šimpanze un zilonis; zirgs un suns, turpretī, ir daudz neintelliģentāki par kuru katru meža zvēru. Pret šādu apgalvojumu daudzi protestēs. Bet izrādās, ka ar intelliģenci un gudrību parasti apzīmē pavisam citas īpašības, kam ar apzinīgu saprātu un spēju domāt nav nekāda sakara.

Suns ir cilvēkam vispadevīgākais dzīvnieks un visu, ko dara, dara, lai patiktu savam kungam. Dr. Riss par suņa pamatīpašību atzīst „stulbu piekeršanos cilvēkam". Ikvienu sapratīgi audzinātu suni var iemācīt taisīt visdažādākos trikus — dot kepu, lēkt caur stīpu, atnest priekšmetus utt. Bet tikko sunim pašam jāatrisina kaut visvienkāršākā problēma, kas prasa patstāvīgu domāšanu, izrādās, ka viņš ir ļoti stulbs radījums. Pie tam suns pats izmisis pūlās cilvēkam izpatikt un uzdevumu atrisināt, lai par to saņemtu pavīršu glāstu vai gardāku kumosu.

Ar kārumiem ikvienu dzīvnieku var iemācīt visdažādākās lietās, bet ir tikai viens dzīvnieks, kas strādā darbošanās prieka dēļ un tādēļ, ka viņam pašam patīk kombinēt un „lauzīt galvu". Tas ir pērtiķis, vismaz pērtiķu lielākās pasugas — šimpanze, gorilla, orangutans. Šimpanzē un gorillā saskatāma nepārprotama līdzība ar cilvēka mentalitāti. Tiem piemīt humora izjūta, patika otru izjokot; tie saprot, ka viņus grib novērot, un dara visu, lai piejokotu pašu pārbaudītāju. Tā Dr. Riss kādā istabā sakrāva visdažādākās mechaniskās spēļu lietas un ielaida tur jaunu šimpanzi. Zinātnieks pa atslēgas caurumu gribēja redzēt, ko īsti pērtiķis darīs ar daudzajām viņam nepazīstamajām lietām. Kad zoologs pielika savu aci atslēgas caurumam, viņam pretī raudzījās liela, melna acs — šimpanze pats gribēja redzēt, ko dara viņa pētnieks.

Cits zinātnieks piekāra pie griestiem banānus un istabā ienesa dažāda lieluma kastes, kuras, citu uz citas sakraujot, šimpanze varētu tikt pie pakārtajiem augļiem. Kad zoologs pie rokas ieveda pērtiķi un tam parādīja banānus un kastes, dzīvnieks papurināja galvu, ierēcās, pastūma savu kungu tieši zem banāniem un vienā mirklī, uzlēcis viņam uz pleciem, norāva kārotos gardumus.

Parastais paņēmiens, kā pārbauda dzīvnieku intelliģenci, ir barības ievietošana sarežģītos traukos, ko var atvērt vai kam var pieklūt pēc zināmu darbību atkārtošanas. Lūk — novērojumi. Mājas cūka prot ne vien attaisīt kastes, bet arī atvilkt bultu, pagriezt rokturi vai vilkt aiz saites. Baltās žurkas atver krātiņa durvis, ja tām trīs reizes pēc kārtas jāpaspiež podziņa. Kaķis prot atvērt atslēgu ar 7 dažādām darbībām, kas jāizpilda noteiktā kārtībā. Pērtiķi ļoti viegli iemācās 22 sarežģītas darbības, lai tiktu klāt riekstiem. Suns, turpretī, neprot attaisīt kasti, kurā atrodas kauls, ja kasti pagriež uz citiem sāniem. Viņš arvien skrāpējas vienā un tai pašā vietā, kur tam reiz izdevies kasti attaisīt, kaut gan aizgrieznis skaidri saskatāms pretējā pusē. Arī zirgs izrādās ievērojami stulbāks patstāvīgā domāšanā, nekā to parasti pieņem. Vispār, mājas dzīvnieki ir daudz nesaprātīgāki par savvaļas zvēriem. Dzīve cilvēka paspārnē, bez rūpēm par barības sagādi un bez ikdienas cīņas ar dažādiem kavēkļiem un ienaidniekiem, padarījusi tos stulbus. Rekords šai ziņā pieder govij.

Viens no visgudrākajiem, arī gūstā vai cilvēka kalpībā, ir zilonis. Indijā ziloņi strādā smagu un bīstamu darbu pilnīgi patstāvīgi — tie pa divi vai trim kopā nes baļķus no meža un gāž tos upē. Zilonis rūpīgi izmeklē nocirstā koka smaguma centru, lai to vieglāk varētu kustināt, un uzmanīgi, lai neievainotu sevi vai biedru, iepriekš citus brīdinādams, er kāju iestumj smagos baļķus ūdenī. Ziloņi apmāca cits citu strādāt; savvaļas ziloņus pēc sagūstīšanas sasaista ar apmācītajiem, kas gan ar labu, gan sitieniem iemāca meža brāli strādāt ražīgu darbu.

Rekordu dzīvnieku intelliģencē sasnieguši Jēlas universitātes šimpanzes. Dr. Džons Volfe tiem ierīkoja īpašus automātus, kuros iemetot „naudu", varēja saņemt vai nu vīnogas, riekstus, šokolādi vai kūku. „Nauda" bija dažādu krāsu celuloida ripiņas. Jau pēc vienreizējas parādīšanas, kā automāts darbojas, pērtiķi nemaldīgi atrada pareizās krāsas „naudiņu" un izmeklējās katrs pa savai garšai vai nu vīnogas vai kūku. Kad Dr. Volfe duci šimpanzu bija iemācījis iedarbināt automātus, viņš pērtiķiem arī iemācīja, ka vērtīgās ripiņas var nopelnīt, ja padara dažādus darbus, piem., sūknē ūdeni un spaiņos nes uz baseinu. Pērtiķi gandrīz pārstrādājās, lai tikai varētu iegūt vairāk „naudas". Šimpanze Mozus vienā dienā nopelnīja 185 zilās ripiņas, bet tad trīs dienas nestrādāja nemaz, kamēr visa nauda bija izdota.

AIZ KREMĻA AIZKARIEM

BERLĪNIEŠI SKATA KRIEVU GRAFIĶU IZSTĀDI UN PADOMJU UZVARAS FILMU

Ar padomju militārās valdības „gādību" berlīniešiem dota iespēja iepazīties un „baudīt" krievu mākslas pašreizējos sasniegumus: kino „Babylon" aiz Aleksandra laukuma rāda lielo padomju filmu Trešais sitiens, kurā attēlota Krimas pussalas atbrīvošana no vāciešiem 1944. gadā, un atsevišķā izstādē redzama padomju grafika. Izstādi apmeklē gandrīz vienīgi skolnieki organizētā veidā.

Filmā ir raksturīgi padomju masu skati, un kaujas lidmašīnas paceļas gaisā, atskanot Čaikovska simfonijas vijoļu skaņām. Operātori darījuši visu, lai gaiss šķistu dzidrs un upju ūdens burvīgi spulgs. Ierakumos attīstās varenas kaujas, kurās sarkanarmieši ir tēvzemes varoņi, un tanki uzbrūk neatvairāmā trieciena. Kamēr vācu ģenerālis pārskaities kliedz lauku tālrunī pēdējās pavēles, un rumāņi un turki strīdas, pa kuru ceļu bēgt, skatītājs ierauga maršalu Staļinu, kas norūpējies viens pats „tēvišķīgi" pārliecies pār kartēm. Aiz Staļina stāv ozola koka grāmatu plaukts, kurā viz sējumu zeltītās muguras. Ik pēc posma, kad acis skatījušas kauju mutuļus, filma atgriežas klusajā istabā un rāda gādnieku Staļinu, kalot jaunus plānus. Pie loga karājas skaisti balta zīda aizkari.

Aiz gluži tādiem pašiem aizkariem atkal atrodas mākslas alcējs, kad viņš ieiet padomju kultūras namā vērot krievu grafiķu darbus. Aizkari logiem ir kā filmā Kremlī redzētie. Vienīgi artilerijas dunoņas vietā nācēju apņem ausis mulsinātājs klusums, kāds izstrāvo arī no izstādītajiem darbiem, kas, ar maz izņēmumiem, ir vidēji vai pat mazvērtīgi. Bet tā kā velti būtu strīdēties par kvalitāti, jo tā šai gadījumā ir lēta un skatītāju pārliecināt cenšas sociālistiskais reālisms, tad šais darbos jāmeklē tikai īstenība. Sociālistiskais reālisms taču ir īstenības glezniecība.

Pēc grafikām tad nu arī skaidrs, ka Padomju Savienība sastāv no vairākiem lieliem laukumiem, kas bieži apsniguši un gar kuriem uzceltas klasiskā stilā veidotas celtnes, fabrikas vai kolchozi vai arī vietām aug krūmi. Visneaizmirstamāka padomju mākslinieciem ir Maksima Gorkija darbistaba. Klasisko celtņu priekšā parasti stāv kāds Opela auto, un statuju un torņu galos mirgo sarkanā zvaigzne, bet debesīs it bieži atmirdz lielgabalu salutšāvienu mākoņiši. Kad padomju mākslinieks atstāj pilsētu, viņa skats kavējas pie ceļa akmentiņiem vai sādžas zemnieces, tomēr labprātāk pie jūras zaļajiem ūdeņiem, kuros mierīgi viz kaujas kreiseŗa Poļomkina siluets.

Pēc grafikām vadoties, Padomju Savienību apdzīvoja un tagad apdzīvo bez Ļeņina un Staļina vēl Maksims Gorkijs un dažādi varoņīgi un nopelniem bagāti tēli. Velti toties darbos meklēt plakanos pakaušus un boļševiku kailo dūri. No ielogiem raugās mierīgas, bārdām noaugušas sejas, kas vislabāk piederētos archaioloģijas profesoriem. Mākslinieciski labākās ir Prorokova Ķīnas skices, kurās — ak, atkal tas pats — kāds kulijs no liela noguruma iemidzis savas rikšas priekšā, bet divi amerikāņi ar nedabīgi gariem kakliem dodas pastaigāties.

Aiz visas šīs „īstenības" attēlojuma, līdz sīkumam reģistrētā Ļeņina mauzoleja un Dņepras spēkstacijas attēla paslēpts padomju mākslinieks. Viņu aizsedz Kremļa aizkari. Tādēļ viņam arī nav savas sejas. Kremļa reālismu viņš ir sējis, un tukšu vienmuļību viņš tagad pļauj.

Prāgā nevar nopirkt zobu suku

SKĀBU KĀPOSTU SĒDE HRADŽINAS PILI

Čechu saimniecība ir cieši saistīta dažādos plānos. Vispirms bija divgade, tagad piecgadu plāns. Visiem plāniem padomju zemēs savukārt ir mazāki plāniņi un grafikas, kas noteikti jāpārsniedz. Tāpat notiek arī Prāgā; par to liecina ziņas, ka čechus pārņēmis skābu kāpostu negals. Visi veikali ir pārpilni, namamātes vāra ik pārdienas kāpostu viru, bet krājumi kā neplok, tā neplok. Vainīgas pie šīs nelaimes ir konservu fabrikas. Pagājušā rudenī tām norādīja, cik tonnu kāpostu jāieskābē. Fabriku vadītāji un strādnieki bijuši varen centīgi un daudzkārt pārsnieguši plānu. Tagad skābus kāpostus nav kur likt. Gotvalds sasaucis ministru sēdi, jo strādniekos manāms spēcīgs nemiers un neapmierinātība, pie kā vainīgs vienmuļais ēdiens. Čechu varasvīri sprieduši par kāpostu plūdu novēršanu. Kabineta lēmumi pagaidām vēl nav zināmi.

Droši toties var pareģot, ka Gotvaldam ar Zapotocki būs drīz vien jāsasauc atkal īpaša kabineta sēde, jo čechi reizē ar skābo kāpostu postu atklājuši, ka visā zemē nav iespējams nopirkt zobu sukas. Prāgā par tām sola jau pieckārtīgu cenu. Šai nelaimē savukārt vainīgs kominforms. Kad Tito atteicās dejot pēc Staļina pīpes, Maskava ar kominforma vidutājību pavēlēja saviem satelītiem saimnieciski bloķēt Dienvidslaviju. Kremļa pavēli izpilda arī Čechoslovakija. Par nelaimi sarus dažādu suku izgatavošanai čechi ieved no Dienvidslavijas. Tito, spītēdams Maskavas rīcībai, nedod čechiem vairs ne sara. Visprieciģāki prāgieši tādēļ ir, ja no paziņām rietumos saņem sainīti zobu suku. Pagaidām nav arī izdoti īpaši rīkojumi, kas kavētu suku pārsūtīšanu.

Čechi zina stāstīt, ka visu šo nelaimju rezultātā Gotvalds vienu rītu no rūpestiem vairs nav varējis atrast savu pīpi. Viņš izčamdījis visus uzvalkus un uniformas, beidzot licis pārmeklēt Hradžinas pili no pagraba līdz bēniņiem — viss veltīgi. Beidzot viņš zinājis vairs tikai vienu glābiņu: viņš atsaucis iekšlietu ministru Vaclavu Noseku un pavēlējis izdarīt stingru izmeklēšanu.

Kad Gotvalds vakarā atgriezies mājās, viņam pretī smaidīdama steigusies tā dzīvesbiedrene. Viņa bija atradusi pīpi Gotvalda rītasvārkos. Gotvalds apmierināts licis atkal pasaukt Noseku un teicis, lai izmeklēšanu pārtrauc.

Noseks par to nebijis nemaz sajūsmināts. „Ko, pīpe atradusies?" jautājis viņš šaubīdamies. „Neiespējami! Mēs starplaikā apcietinājām piecus zagļus, un viņi visi pilnā mērā atzinās."

Ae.

BAZNĪCA—AMERIKĀŅU DZĪVES CENTRS

VĒSTULE „LATVIJAI" NO PENSILVĀNIJAS

Rakstot šo korespondenci „Latvijai", gribu vispirms dot dažus praktiskus norādījumus tiem tautiešiem, kam ceļš uz jauno pasauli vēl stāv priekšā.

Vispirms Brēmenes emigrācijas centrā darbojas Amerikas Sarkanais Krusts, kur katrs izceļotājs var saņemt drēbes un apavus. Šo iespēju mūsu tautieši nav pietiekami izmantojuši un arī luterāņu baznīcas pārstāvji nav par to pienācīgi informējuši izceļotājus.

Otrkārt, jāaizrāda, ka visiem izceļotājiem vēl Vācijā jāsaved kārtībā zobi: dentistu pakalpojumi Amerikā ir tik dārgi, ka pirmajā laikā nevienam nebūs pa spēkam to izdarīt. Tas pats attiecas uz aceņēm; kam tās nepieciešamas, jāiegādājas Vācijā. Neparasti dārgi šeit arī ādas izstrādājumi, kādēļ Vācijā jānodrošinās ar ādas cimdiem, rokas somiņām un portfeļiem. Šīs mantas ir ne tikai dārgas, bet bieži vien arī neizskatīgas.

Ar iekāpšanu kuģī aizbraucējs noklūst apstākļos, kuros jāaizmirst DP vārds un sajūta, kāda pavada, ar šo vārdu staigājot. Ikviens tad jau ir pasažieris, kam ceļa maksa segta, viņš var baudīt visas pienācīgās ērtības. Ieteicams visiem rokas bagāžā turēt pieklājīgu uzvalku, jo tas uz kuģa izrādās nepieciešams, un stāvoklis ir diezgan neērts, ja šis apstāklis nav iepriekš paredzēts. Līdz iekāpšanai kuģī turpretim ieteicams ģērbt vissliktākās drēbes, ko pat vēlāk nav žēl iemest jūrā.

Gribas vēl pieminēt pēdējo „skrīningu", kas notiek īsi pirms ierašanās gala ostā. Katram individuāli jāstājas emigrācijas ierēdņu priekšā, kas ieradušies uz kuģa, un jāiesniedz tiem visi dokumenti, ko ikviens saņēma izbraukšanas ostā. Nokāpjot no kuģa, tad nu cilvēks ir tikai ar savu goda vārdu. Tā te Amerikā ļaudis arī dzīvo, jo nepastāv nekāda pierakstīšanās policijā vai kur citur. Grūti pasacīt, kā še notiek izziņas un citas administratīvā aparāta funkcijas, taču viss liecina par īsti respektējamu kārtību kā pilsētās, tā laukos.

Darba vietā mani gaidīja amerikāņu gaumē jau pilnīgi iekārtots dzīvoklis. Tas ir ērts, gaumīgs, bet pats galvenais — praktisks. Sejieniešos lielu izbrīnu radīja fakts, ka lāgā nepazinu viesistabā esošo televīzijas aparātu. Manī savukārt izbrīnu sacēla tas, ka mana priekšniece — turīga mācītāja māte, tāpat arī citu bagātu ļaužu vecāki, dzīvo īpašās vecu cilvēku patversmēs. Izrādās, ka tās še visai atzīta parādība. Vecāki savas vecumdienas labprāt pavada šajās glīti iekārtotajās mītnēs, kur visus izdevumus sedz bērni, vai arī tos samaksā draudze.

Taču amerikāņu dzīves centrs ir baznīca. Tos, kas baznīcā neiet, par cilvēkiem lāga neskaita. Dievkalpojumi nav garāki par vienu stundu. Kungi baznīcā ierodas bez virsdrēbēm, mēteļus atstājot garderobē. Dievkalpojumā īpašā procesijā ierodas koris. Baznīcēni talaros tērptos dziedātājus sagaida, kājās piecēlušies. Koristi nostājas ar seju pret draudzi īpašā paaugstinājumā. Turpat atrodas arī ērģeles. Visumā dievkalpojums līdzīgs mums parastajam. Liturģijas laikā ar sevišķu ceremoniālu savāktos draudzes ziedojumus pēc nodošanas altārī mācītājs svēti. Kapsētās šeit nav kapu kopiņu. Tās nolīdzinātas, un zeme apaugusi ar nekoptu zāli, nav arī pa dzīvu, ne grieztu puķu, tikai vienkāršas piemiņas zīmes liecina, ka tur atdusas aizgājušie.

Cilvēki ļoti sirsnīgi un labprāt grib viens otram pakalpot, vienalga, vai tas pazīstams vai svešs. Šķiet, ka tas ietekmējis pat dzīvniekus: neesmu šeit vēl lāga redzējis svešu suni, kas naidīgi rietu, bet katrs no tiem, iznācis svešiniekam pretim, metas guļus pie kājām, itin kā apliecinādams savu draudzību. Katrs atbraucējs šeit ir viesis un liela reklāma; preses ļaudis to steidzas tūliņ intervēt. Amerikāņiem nav svešs arī Baltijas problēma un dažādās Latvijas okupācijas. Pēdējā laikā arī radio vairākos politiskos apskatos kavējās pie Baltijas tautu likteņa, apzīmējot to par kauna traipu laikmeta notikumos. Pēdējie notikumi, šķiet, arvien vairāk atsedz komūnisma īsto seju, un šīs mācības piekritējus te piemin ar naidu un sašutumu.

Zelienopolē, maijā.

K. O.

AUSTRĀLIJĀ TRAKI ŠALST

VĒSTULE „LATVIJAI" NO BETHERSTAS

Maijs ar sniegu, krusu un lietu. Vai Latvijā? Nē — Austrālijā, kur mums solīja pamatīgu karstumu. Patiešām traki salst! Ir tāda sajūta, it kā tu, cilvēks, būtu pārāk agri pavasarī aizbraucis dzīvot Rīgas Jūrmalā un nu jāsalst nost. Aiz loga pašreiz krīt krusa. Vējš skarbs un auksts kā Latvijā tajos mirkļos, kad ābeļu ziedu laikā kādreiz uznāk pēkšņs sals. Pavisam nepatīkami te jūtas ļaudis, kas, karstumam sagatavodamies, šurp braucot, kādam itālim, arabam vai indietim par banāniem un kokosriekstiem atdevuši savas ziemas drēbītes. Naktīs 4 segas nav nemaz par daudz, bet gan drīzāk vēl par maz. „Lūk, karstā Austrālija!" — nopūšas atbraucēji. Nupat vienu nakti viņi gultās vairs nebija varējuši izturēt un gājuši laukā iedegt ugunskuru. Lai nebūtu jāgaŗlaikojas, cepuši dienā samedītos trušus.

Neilgā laikā šis ir jau otrs aukstuma vilnis, kas piemeklējis Austrāliju. Laikraksti ziņo, ka tūristu iemīļotajos Zilajos kalnos, netālu no Sidnejas, pirmo reizi šogad uzkrities sniegs. Aukstums valda visā Dienvidaustrālijas un pa daļai arī Viktorijā. Betherstas imigrācijas centrā pagaidām bija tikai krusa, bet tuvējā Oranžā un Katombā arī sniegs, kas maijā Katombā piedzīvots pirmo reizi pēc 15 gadiem. Meteoroloģiskais birojs brīdina farmerus, lai tie no sala sarga jērus, kas visu savu mūžu — no jēra līdz aitai vai aunam — parasti pavada zem klajas debess. Visnepatīkamāk, ja debesis apmākušās. Kalni aiz Betherstas tad tinušies mākoņos, tāpat kā Bavārijas Alpi pie Fisenes vai Garmišas. Tie atbraucēji, kas jau saņēmuši pirmo algu, steidzas nopirkt elektriskos apsildītājus, jo tikai retā mītnē ir krāsniņa vai kamīns.

Austrālijā tagad ir rudens, un tuvojas ziema. Sevišķi aukstas naktis. Nepatīkami kļūst jau tūlīt pēc saules rieta. Par aukstākajiem apgabaliem uzskata Kanbēru, Melburnu, Tasmāniju, Bonegillu un Betherstu. Ar lielāku vai mazāku pasalšanu jārēķinās no maija līdz septembrim. Šurp braucot, ziemas drēbes nekādā ziņā nedrīkst aizmirst Vācijā. Lūk, tagad pat: varētu jau uzrakstīt vēl kādu rindiņu, taču traki salst ne vien pirksti, bet arī kājas, kaut apauti vecie slēpju zābaki. Daudz neko siltāk nepalīdz pat tad, ja paraugās pie sienas A. Grapmaņa skaistajā foto studijā, kur redzami ābeļu ziedi — maijs Latvijā. Lai būtu īsti silti, tad pašam jābūt tur.

Betherstā, maija vidū.

Arnolds Šmits

Mūsu garīgā augsna

„Latvijas" līdzstrādnieka vēstule no Kanadas

Es vēroju no tālās dārzniecības atvestos kociņus dēstus. Tie ir mazi, varbūt gadu veci, un paši sveŗ tikai dažas mārciņas. Bet apkārt to saknēm sevišķā maisā iesaiņota tā zeme, kurā tie līdz šim auguši. Protams, tā ir desmitkārt smagāka par pašu kociņu, bet ir nepieciešama, lai arī še, jaunā vidē, dēsts varētu iesakņoties, plaukt un ziedēt.

Arī mēs esam šādi pārstādīti koki, kas ilgu laiku auguši citā, savas dzimtenes zemē. Bet kur ir tā līdzpaņemtā augsna, kas mums var palīdzēt še iesakņoties un augt? Kur ir tās ciešās saites, kas mūs arvien arī še varētu saistīt ar mūsu dzimto zemi?

Ar vecāko paaudzi, kas augusi līdzi mūsu jaunajai valstij, lieta nav tik bēdīga. Tai ir zināmas tradicijas. Bet mūsu jaunatne, kurai svešs mūsu valsts pavasara romantisms un kas savu dzīves slieksni pārkāpusi jau bērnības laikos? Kur viņa lai ņem tās priekšturamās bruņas, kas to pasargātu no bīstamās asimilācijas?

Še, Kanadā, zinu pāris latviešu vējagrābsles pabiras, kas atklāti pateikušas: „Latvieši mūs vairs neinteresē! Mēs esam kanadietes." Šīs jaunavas kuļas tikai kanadiešu aprindās, lai ātrāk atrastu kādu precinieku. Protams, gadiem ejot, šīm nedaudzajām makšķerētājām var rasties arī citas sekotājas, bet būsim optimisti un domāsim to labāko.

Latviskā lieta te vēl rod siltu atbalsi. Jaunekļi brauc simtiem jūdžu tālu, lai kādā sarīkojumā kaut tikai dažas stundas pabūtu tautiešu vidū. Bet cik ilgi tas tā turpināsies? Pašreiz šie jaunieši vēl neprot angļu mēli tik lokani, lai ieklautos kanadiešu sabiedrībā, tādēļ baidās arī tuvoties kanadietēm. Bet paies gadi četri vai pieci, un aina var krasi mainīties.

Un tieši šie jaunieši, kam vareno svešo iespaidu jūklī atmiņas par mūsu kādreiz brīvo dzimteni tik ātri plok, ir padoti vislielākām sakāpšanas briesmām. Tiem trūkst dziļāko latvisko tradiciju, trūkst no dzimtenes līdzpaņemtās garīgās augsnas. Jau viņu ikdienas valoda vairs neskan īsti un tīri latviski. Tā ir kāds žargons, daudzu vācu un angļu vārdu mistrojums. Un tad svešā, nebrīvības, kara un trimdas gados aizgūtā ideoloģija latviešu lietai nesola nekā laba. Un cik latviešu varam vairs skaitīt Savienoto Valstu un Brazilijas ieceļotājos?

Nedrīkstam nevienu latviešu kopu trimdā atstāt neaprūpētu. Mūsu centrālajām organizācijām jāveic liels, visas pasaules mērogā saskaņots tautiešu kultūrālās aprūpes darbs. Skolu jaunatne padota vislielākām pārtautošanās briesmām.

Reāls ierosinājums šai virzienā radies Kanadas latviešu nacionālā apvienībā, kas projektē skolas — kolonijas atvēršanu latviešu bērniem vecumā no 6—16 gadiem, veselīgos lauku apstākļos, ar tautiskām rotaļām, dejām un sporta spēlēm. Vācijas nometnēs panīkušajiem bērniem ir jāatspirgst kā miesīgi, tā garīgi. Skolas darbs paredzēts 2—3 vasaras mēnešos: jūnijā, jūlijā un augustā. Bet šai skolai jārod arī turpinājums. Ziemas mēnešos jāatrod iespēja bērniem mācīties latviešu valodu, vēsturi un ģeografiju vakara vai brīvdienu skolās. Tāpat ievērību pelna ierosinājums par jauniešu periodiskām sanāksmēm. Tās ievadāmas ar kādu īsu referātu par Latviju un nobeidzamas ar tautas dejām, rotaļām un tautasdziesmām.

Protams, svarīgs jautājums ir arī mācības līdzekļi — Latvijas kartes un grāmatas. Visiem, kas dodas pāri okeanam, jāņem līdzi latviešu grāmatas, īpaši mācības grāmatas, Latvijas skatu albumi, kartes un viss, kas mums var dot kādu palīdzekli priekšstatu par mūsu tālo un vēl nebrīvo dzimteni. Rūpējieties visi par mūsu garīgo augsni, jo trimdas gadi var ieilgt.

Vainlendē, maijā.

Alb. Kalniņš

Vēstules no tālām zemēm

Te viņas ir: piecas vienā nedēļā. Tālas domas, tuvas jūtas; pavasaris — vāzēs vist ceriņi un maijpuķītes, liecinājums skaistumam, ko velti mēģinām iegūt par savu, jo tas tikai šu brīdi klausa mūsu iekārei, būdams padots citai likumībai, ne mūsu maigajai varmācībai.

Man allaž ir drusku bail vēstuli tūlīt atgriezt: var sastapties ar likteni, kam nezim atbildes; ar skumjām, kuŗām mierinājums ir tikai — kļūt dziļākām; ar prieku — kam pats rakstītājs netic; ar aicinājumu, kam dairies sekot; ar kaut ko, kas var pazudināt labā garastāvokļa mazo uzmirdzumu, kāds dažkārt mēdz cilvēku modināt, ja viņš izgulējies bez sapņiem un nekā nezina par to, kas šorīt pasaulē notiecis. Ir vēstules, kuŗām jāļauj pagulēt uz galda neatplēstām līdz vakaram, lai sagatavotos grūtiem jautājumiem, kas ir jo grūtāki tādēļ, ka tie sen pašam galvā; vēstules, kas pienāk negaidot, ar sen aizmirstu rokrakstu: „Mīļais draugs, kādēļ visus šos gadus neesi rakstījis?" — „Hm — tādēļ, lai Tu nedomātu, ka man vajadzīgas kādas pacinas. Tagad Vācijā viss dabūjams, varam sākt sarakstīties." — Vēstules, kuŗām esi palicis atbildi parādā, lai neskumdinātu, varbūt tāpēc, ka pats kādu laiku juties priecīgāks par rakstītāju. Daudz grēkots no abām pusēm.

Taču — tādas vēstules saņemšana visumā ir priecīgs un satraucošs mirklis. Dažreiz — apjukumā — aiz veca muzikanta instinkta, esmu aploksni vispirms pakratījis pie auss: nekā nedzird! Cik mulķīgi! — Kā var skanēt iedāvināta kaklasaite (kaut gan aiz tās dzirdams mazs smiekliņš!). Citreiz paskatos aploksnē pret gaismu: ģīmetne vai valūta? Protams, ģīmetne... Dažreiz paostu: labs parfīms, skumjas domas... Dažreiz pataustu: paša manuskripts, neizmantots. Tas gan gadās ar tepat Vācijā izrakstītām vēstulēm. Lai guļ, netīk nemaz plēst vaļā.

Ir cilvēki, kas vispirms izgriež no aploksnēm pastmarkas un tad tikai lasa vēstuli; un cilvēki, kas vēstuli izlasa un aizmet, bet pēc tam izgriež pastmarkas. Es viņus nenosodu, jo šai rīcībai pamatā kāda mūžīga doma: cilvēks mirst, drānas paliek. Vēstules glabāt ir skumji, tā ir zīme, ka vairs neticat nākotnei. Bet — lai katrs izšķiras pats, kas labāk. Pastmarku krājējiem patiesi patlaban ražens darba lauks. Austrālija: pusputns — puszvērs, vai kāda ķirzaka; varbūt samazināts krokodils? Kāpēc neesmu vēl redzējis ķenguru? To esot ap piecpadsmit sugu, sākot ar trusīša lielumu un beidzot ar tādu, kas somā var iznēsāt pusduci alus pudeļu. Tas ir īstais pastnieka prototips. Liela nolaidība no pasta ministrijas puses, ka viņa ģīmetne netiek izmantota! Bet varbūt viņš vairāk redzams vietējā satiksmē. Kanada: divas pastmarkas — Anglijas karalis jūrnieka uniformā, par pieciem centiem; cērtamie meži (aiņava) par desmit centiem! Šai impērijā vienmēr pareizi samēri starp simboliem un reālitāti. USA: prezidents Ruzvelts. Laikam pulkā tādu iespiests, lai atgādinātu, ka politika tagad iet citus ceļus. Pasts ir konservatīvāks par dzīvi. Šaujas prātā, ka bija vācu pastmarkas ar Hitlera, Hindenburga un Bismarka attēliem. Bet no Vācijas vēstures patlaban palikušas pāri vienīgi Hindenburga kazarmas katrā garnizona pilsētā, un Bismarka siļķes, kas dabūjamas visur.

Kādēļ nav DP pastmarku? Kādas iespējas zīmētāja fantazijai? Divi vīri: bagātais sniedz nabagajam labo roku, turēdams kreisajā garu baltmaizes kukuli vai desu... Kāda rosminķējusies dāma, kas iemiesotu pasaules sirdsapziņu; daiļamatnieks ar koka šķīvi ebās rokās... Nē, šis temats ir par plašu... Atgriezīsos pie vēstulēm.

Cik bija to, kas agrāk saņēma vēstules no ārzemēm? Man vispār nepienāca vēstules, jo tādas nerakstīju. Ko tad nu rakstīsi uz Limbažiem vai Tukumu: man iet labi, kā Tev? — Zēnīgām ilgām sekojot, varēja kādreiz paklaiņot gar Daugavas malu: ūdens, mitra vēja, tāda kā zivju, kā darvas dvesma lika ieplesties nāsīm un spārnoties fantazijai. Tagad fantazija pievērsusies zemītei, no kuŗas vēstules nepienāk, jeb — nav ieteicams pienākt. Ko tad nu rakstīsi: Esmu dzīvs un vesels, kā Tev? Viss jau zināms... Skumjākās vēstules nepienāk.

Pienāk vēstules, kuŗās minēts, ka labi klājas, cik divaini tikumi sveštautiešiem un — cik katra lieta maksā. Otrreiz vairs nav lāga ko rakstīt, jo sveštautiešu tikumi nemainās un cenas pieturās; vai — klājas ļauni, un tad iznāk biežāka sarakstīšanās (nelaime allaž ir garāka): kādēļ tik reti tikāmies? Tagad būtu tik daudz ko teikt.

Piecas pastmarkas, zem kuŗām tik dažāds saturs — tā varētu liktles. Bet vai tā ir? Zviedrijas, Kanadas, Anglijas, Austrālijas, Amerikas latvieši... Varbūt tādi apzīmējumi ieviesušies tikai ērtuma pēc. Taču es nezinu, cik daudzi ieguvuši citu zemju pavalstniecību, un, manuprāt, pagaidām būtu labāk teikt: latvieši Zviedrijā, Kanadā, Anglijā, Austrālijā, Amerikā. Nezin' kāpēc man gribas smaidīt, ja iedomājos tādus apzīmējumus kā: Luksemburgas, Spānijas, Grenlandes un Islandes latvieši! Valodai tomēr ir sava loģika, un, ja pieejam kaut kam nopietnam, tad kādēļ nesakām: Sibirijas latvieši? Reductio ad absurdum! Mūsu dažādība ir tikai pastmarkās... Jo kā tad mēs citādi vēlāk sazatiktos? Varbūt Rigā rastos biedrības: Pirmā Zviedrijas labāk situēto un pareizi domājošo bij. latviešu biedrība, Kanadas apvienoto labi domājošo latviešu biedrība u. t. joprojām.

Nekā, mīļie! Tie paši vien esat! Tikai katrā klimatā viens un tas pats augs dažādi attīstās viņu piemeklē dažādas slimības un dažādas bakterijas. Cik daudz gan ir kviešu šķirņu, tomēr tie visi ir kvieši. Es personīgi piedalīšos vienīgi Latvijas latviešu biedrībā...

Knuts Lesiņš

PFEIFERES DEJU VAKARI
BRITU JOSLĀ

Bijušās Nacionālās operas prīmalalerīna Edīte Pfeifere-Frandsene nupat ar 3 viesizrādēm apmeklēja Lībeku un Neištati. Tanīs piedalījās arī prīmabalerīna Tatjana Vestene un baletmeistars Eižens Leščevskis; pavadītāja E. Lindikova-Peiņa. Mūsu baletam trimdā ir viens sāpīgs „bet" prīmabalerīnām — trūkst labu partneŗu. Īpaši šai ziņā laimīgs pāris ir Gotšalki (tagad Kanadā). No vīriešiem sāka izcelties arī Klaips, kaut gan vēl pilnā mērā nebija ieguvis pretizitāti un drošību, tet viņa tagadējās gaitas mums nav zināmas. Eižens Leščevskis, nopelniem bagāts un apdāvināts baletmeistars un solists, protams, vairs nevarēja tipiskā „kavaliera" lomu. Edite Pfeifere savu programmu, kā redzams, pielāgojusi svilo turnejām. Tādēļ arī baletvakaram bija savā ziņā divertismenta raksturs. Tas nav domāts kā pārmetums, bet kā programmas raksturu konstatējums, kā nepieciešamību noteic tagadējie apstākļi.

Viņa apliecina nevainojamu techniku, stipras mākslinieciskas puantes, brīvu vērienu un plastisku izteiksmi: Sopena etīde, Rachmaninova Polka. Leščevskis ir sava žanra meistars.

Olģerts Liepiņš

Pēteris Ērmanis

Vijolniecei

Mīļš Dārziņš tev — tu Skumjo valsi spēlē.
Tev liekas: lēnām liegas lāses lītu,
Kāds balti skumju puķu vītni vītu.
Bet jaunībai drīz prieks ar sērām mainas;
Tev māj, tev atmirdz saulaindraiskas ainas,
Un drīz ar jūsmu īstu, nedalītu
Jau čardašu tu sirdij smejot, spēlē.

Iespieduma kļūdas dēļ dzejoli atkārtojam.

Gleznotāji, baletnieki, rakstnieki
latviešu mākslas festivalā angļu joslā

Latviešu festivals Britu Reinas armijas galvenajā štābā Bad-Oinhauzenā sāksies 27. maijā. Festivala gleznu izstādē reprezentēti prof. Annuss, prof. Kuga, Fridrichs Milts, Pēteris Rožlapa, Jūlijs Jēgers, Veronika Janelsiņa, Anna Dārziņa, Austra Ogule, Jānis Kalmīte, Juris Solkāns, Margarita Kovaļevska, Nora Drapče, Maksimiliāns Mitrevics uc. Koncertā piedalīsies Herta Lūse, Ludmilla Sepe-Eše, Hugo Štrauss un Ingus Nāruns.

Visai spēcīgs sastāvs būs latviešu baletam. Četrās izrādēs šeit kopā būs redzami Tatjana Vestene, Mirdza Tillaka, Valerija Riekstiņa, Osvalds Lēmanis, Eižens Leščevskis, Eižens Mežulis un Reinis Jēkabsons.

Krietns dalībnieku skaits paredzēts arī tikai latviešiem domātajā rakstnieku pēcpusdienā — referēs Jānis Rudzītis, savus darbus lasīs Anšlavs Eglītis, Aīda Niedra, Margarita Kovaļevska, Elza Ķezbere, Pēteris Aigars, Ēriks Raisters uc.

EDITE PFEIFERE ATKAL DEJO VĀCIJĀ / *Saruna ar mākslinieci*

Izrādās, nav taisnība, ka lībekiešus interesējot vairs tikai Mērbekas teātŗa viesizrādes. 18. maija vakarā plašā Lībekas latviešu teātŗa zāle atkal bija publikas pilna, skanēja sirsnīgi aplausi, bija ziedi un dāvanas. Viss tas tādēļ, ka šoreiz pie saviem tautiešiem Vācijā ciemojās Edite Pfeifere, latviešu baleta slavas laika lepnums. Priekš divi gadiem, kļuvusi Frandsena kundze, viņa pārcēlās uz Kopenhāgenu. Vēlēdamās apciemot māti, kas dzīvo Neištates nometnē, māksliniece atsaukusies arī uz Leščevska un Vestenes ierosinājumu kopā ar viņiem sarīkot baleta vakarus Lībekā un Neištatē.

„Ir savāda sajūta pēc ilgāka laika atkal atrasties Vācijas latviešu nometnē," — saka Pfeifere, ar nepatiku atcerēdamās tos laikus, kad pati bijusi DP. — „Esmu tomēr aizkustināta par sirsnību un atsaucību, ar kādu te mani saņēma. Labprāt būtu devusies garākā turnejā pa Vāciju, diemžēl, vizu izdevās dabūt tikai uz divi nedēļām. Labi zinu, cik maz tagad naudas Vācijas latviešiem, tomēr viņi vēl nav zaudējuši interesi par nopietno mākslu. Nevaru to pašu teikt par tautiešiem Zviedrijā, kuŗus visvairāk interesē tikai naudas krāšana, lai dotos uz Ameriku. Nekad neesmu jutusies tik aizmirsta kā pa viesizrāžu laiku Stokholmā."

„Un ko Dānijas latvieši?" — „Visumā viņi nav apmierināti un arī domā par tālāku izceļošanu. Tiem, kas prot dāniski un dabūjuši darbu, tomēr nebūtu iemesla gausties. Cik varēdama, esmu centusies piedalīties Dānijas latviešu sabiedriskajā dzīvē. Viesojos operetes uzvedumā Zaļā pļava, un arī tagad domāju par kādu dziesmu spēli vai opereti, kuŗā būtu noderīgi mani pakalpojumi."

Visvairāk tomēr māksliniece, dzīvodama Kopenhāgenā, domājusi par savu spēju nostiprināšanu un tālāku izkopšanu. Pēc nīkšanas Vācijā vajadzējis pusotra gada darba, lai atgūtu formu.

„Domāju, ka esmu atradusi savu stilu, pie kā tagad gribu palikt. Neesmu uzstājusies daudz, bet kritika mani vērtējusi ļoti atzinīgi, tā ka par mani ieinteresējies arī dāņu karaliskās operas baletmeistars Haralds Landers, apsolidams nākamā rudenī viesizrādi. Ir jāzina, ka dāņu balets visumā atrodas augstā līmenī, īpaši kungi un kordebalets. Karaliskajā operā vēl neviens ārzemnieks nav dejojis. Vispār, dāņi ir lepni uz savu baleťu. Kritika to allaž cildina, un šī kritika ir objektīva. Interesanti, ka dāņu baletam ir cita skola, kas jūtami atšķiras no tās, ko pazīstam mēs."

„Kādas, pēc Jūsu domām, izredzes mūsu baleta mākslinieciem, kas tagad no Vācijas izceļo uz citām zemēm?" — „Nekādas," — skumji smaidīdama bet noteikti atbild mūsu primabalerīna. — „Vispirms, pasaulē ir daudz ļoti labu dejotāju, ar ko konkurēt grūti un kas arī nevēlas cittautiešu konkurenci. Otrkārt, par klasiskā baleta tradicijām, ko pārstāv latviešu mākslinieki, interese arvien vairāk mazinās. Treškārt, neaizmirsīsim, ka kļūstam jo dienas jo vecāki."

„Vai šo pesimistisko konstatējumu attiecināt arī uz savām gaitām nākotnē?" — „Protams. Šai vasarā ar kādu dāņu trupu man paredzēta turneja pa Dāniju, pēc tam pa Zviedriju. Tad vēl varbūt kādas viesizrādes karaliskajā operā, bet pēc tam, — liekas, arī es sākšu no baleta atvadīties. Man ir ļoti laimīga ģimenes dzīve, un es gribu pievērsties tai."

S.

Zalcburga gatavojas izcilākajām pēckaŗa svētku spēlēm

Tradicionālais starptautiskais mākslas notikums, kas atbalsojas visā kultūras pasaulē — gadskārtējās Zalcburgas svētku spēles šogad notiks no 27. jūlija līdz 30. augustam, un ar visai plašo un izmeklēto programmu, būs izcilākās pēckaŗa gados. Sākti jau sagatavošanās darbi, un drīz uz mēģinājumiem sagaida ierodamies arī māksliniekus.

Pirmais takts zizli svētku spēļu atklāšanai cels Vilhelms Furtvenglers, diriģējot Mocarta „Burvju flautu" un Bēthovena „Fidelio". Glika operai „Orfejs un Euridike", kuŗu izrādīs četras reizes, diriģents būs Jozefs Kripss, kas vadīs arī Mocarta „Titus" jauninscenējumu. Orfa „Antigoni" diriģēs Ferencs Fričšajs, bet R. Štrausa „Rožu kavalieri" Georgs Ščells. Visās operās piedalīsies Vīnes filharmoniķi, Vīnes valsts operas koris un balets, bet solistu vidū ir pasaulei pazīstamu mākslinieku vārdi, kas jau kopš gadiem palīdzējuši celt Zalcburgas svētku spēļu slavu — Marija Čebotari, Jarmila Novotna, Kirstena Flagstate uc.

Lielos orķestŗa koncertus vadīs Edvins Fišers, Vilhelms Furtvenglers, Herberts Karajans, Bruno Valters, Hans Knapertsbušs un Georgs Ščells, kamerkoncertus mūzicēs Paskjē trio, Šneiderhāna kvartets, Vīnes oktets un trio. Garigos koncertus diriģēs Jozefs Mesners, un tajos viesosies arī Štrasburgas doma koris. Teātŗa mākslā bez tradicionālā „Jedermann", ko tāpat kā ikgadus izrādīs brīvā dabā Helenes Timigas raźijā, uzvedīs arī Gētes „Klavigo" un „Ifigeniju".

Rūta Skujiņa

AUSTRA
Stāsts jaunatnei

(Beigas)

Ja Austra tik droši bija pieņēmusi šo šķietami bīstamo gājienu, tad tur lieli nopelni bija viņas sirmajai auklei. Viņa bija mācījusi Austrai ne no kā nebaidīties.

Austra zināja gan, ka pasaulē ir nikni, plēsīgi un indīgi dzīvnieki, bet ka visam pāri stāv pats cilvēks ar savu launumu un nelietību. Bet Austra bija vēl bērns, tālab viņai no cilvēku launuma vēl lielas briesmas nedraudēja. Un viņa taču soļoja gar Latvijas jūras krastu, cauri silu, kur nemājoja nedz vilki, nedz lāči, par lauvām un tīģeriem nemaz nerunājot. Arī no čūskām tik vēlā rudenī, turklāt vēl naktī, nebija jābaidās. Un kāpsēta bija miera mājoklis piekusušām dvēselēm. Tās nevienam vairs ļauna nedarīja. No mirušajiem nebija jābaidās. Tikai tiem vajadzēja tuvoties klusā bijībā kā pie šūpuļa, kuŗā atdusas bērns. Varbūt krustu ņemt bija grēks. Bet viņa jau to neņems no kapa. Viņa to ņems no lūžņu un saslauku kaudzes, ko katru pavasari sadedzināja.

Ja Vilis zinātu, kāds gaišs miers bija Austras sirdī un domās, viņš mierīgi apsēstos uz ciņa, atvilktu elpu un soļotu atpakaļ uz mājām.

Bet Vili plosīja sašutums un viņš bija nemierā ar visu 6. klasi, un visvairāk ar sevi.

Austras pa priekšu slīdošā, brīžiem it kā lēkājošā ēna starp ēnām, pašreiz bija Vilim visdrošākais balsts rēgainajā naktī. Ja šī ēna pēkšņi izgaistu, tad, laikam, viņa soļi aiz baiļēm iesaltu zemē kā pamestas laivas jūrā. Viņš bija audzis vidē, kur nostāsti par rēgiem un spokiem tecēja kā dzīvs ūdens no mutes mutē. Zvejas ciema ļaužu likteņi piedzima un nomira gaišo un tumšo spēku zīmēs. Sava nozīme bija pūces brēcienam pusnaktī, sava vientuļas kaijas lidojumam virs baltajām viļņu putām. Melns kaķis un veca sieva varēja atnest postu un skurstenu slaucītājs laimi. Un kur tad pašas jūras balsis! Ja vien tās saprata un spēja iztulkot. Sirmie Zvejas ciema vīri vienmēr jau iepriekš zināja, ka kādam draud posts un nelaime, ka kāds vairs no jūras nepārnāks. Tikai nevarēja zināt, kuŗam, jo vārdā jūra nevienu nesauca.

Tādas zīmes tūkstošiem bija gaisā, zemē un ūdenī. Tās darīja cilvēka dvēseli biklu, tramīgu, bet reizē arī ticīgu.

Un kapsēta Zvejas ciema bērnu iztēlē bija tā vieta, kur pārdabīgais un rēgainais piemājoja visā varenībā. Jau šis melni zaļām eglēm nostādītais bēru ceļš šķita kā nepārtraukts līķu gājiens. No visiem zariem un skujām pilēja asaras, no visiem stumbriem kā no baznīcas ērģeļu stbulēm skanēja kapsētas dziesmu izmisīgais skumīgums, un elsāja pavadītāju vaimanas. Šis ceļš Vilim šķita gandrīz vēl baismīgāks par pašu kapsētu. To mazākais dienas laikā saule darīja gaišu un siltu, bet zem eglēm valdīja mūžīga puskrēsla un drēgnums.

Zem eglēm Austra gandrīz izgaisa Vilim no redzes loka, tik tumšas tās saklāvās savā gandrīz puskilometru garajā ceļā.

Ne mirkli neapstādamās, Austra iegāja pa kapsētas vārtiem. Vējš saklāva abpus vārtiem augošos dzīvības koku zarus aiz viņas pleciem, un Vilim šķita, ka meitene pazūd kā kapā. Bet tumšā ēna drīzi vien iznira uz mēnesnīcas apspīdētās tekas un aizlocijās starp baltajām un pelēkajām kruštu rindām.

Vilis juta nespēku kājās. Ceļi saļodzījās, un roka tikko bija paceļama, lai atvērtu mīlnos vārtus, virs kuŗiem zeltaini vizuļoja uzraksts: — Esi uzticīgs līdz nāvei! — un kuŗus Austra tikko bija atvērusi un aizvērusi viegli un droši, it kā viņa ieietu savas mājas dārzā.

Nekas nebija noticis.

Un nekas arī nenotiks! — it kā izsmējēja balss ieskanēja Vilim ausīs.

Tad viņš redzēja, ka Austra brīdi līkņājās bērukambaŗa sānos gar lūžņu kaudzi. Viņa kaut ko cilāja, ņēma un lika, līdz beidzot pacēla skaidri saskatāmu krustu, kas, rokās pacelts, meta uz bērukambaŗa sienas tik lielu, melnu un baismīgu ēnu, ka Vilis gandrīz iekliedzās. Viņš tikko paguva pieplakt kādam pieminekļa stabam, kad Austra tam pagāja garām pavisam tuvu. Viņas dzīvīgums pēkšņi atraisīja Vila sastingušos locekļus, un viss miroņu valsts baismīgums sāka gaist. Vilim šķita, ka pēkšņi sāk smaržot ceriņi un jasmīni, un viss kapu kalns zied un smaržo ka visdzīvākais un krāšņākais zemes dārzs. Rāmiem soļiem viņš izgāja pa melnajiem vārtiem un tik pat rāmi soļoja pa eglēm nostādīto bēru ceļu. Viņš vairs nemaz necentās Austru paturēt acīs. Sirds bija kļuvusi viegla un gaiša, un lūpas vilktin vilkās uz svilpošanu.

Vilis vairs neiegriezās Gaŗajā mājā, bet pakāpās augstāk kāpās, lai apmestu skolai un kāpām pieplakušai Gaŗajai mājai likumu, un aizgāja tieši mājās.

Skolotāji nevarēja saprast, kas šorīt bērniem noticis. Kā kazragi bariem vien, bariem vien, tie grūstījās ap 6. klases durvīm, tad it kā kaut kā pārsteigti vai nobiedēti rāvās atpakaļ un spiegdami gumdijās cits citam aiz muguŗas.

Pēkšņi šis ņārvoņas vidū, kā vanags cāļos, iekrita Liepas kungs. Tur nu viņš stāvēja durvju stenderēs abiem elkoņiem iespiedies, aizkrustodams ceļu ir tiem, kas ārā, ir tiem, kas iekšā. Un tieši tam pretim logā starp melnajiem spraišļiem melnoja iesliets krusts.

„Krišj . . ." pusizdzisušais uzrakts atļāva saburtot.

Liepas kungs noplivināja rokas un kā aizsauts iemetās skolotāju istabā. Tieši šai brīdī atskanēja zvans.

6. klase iekšēji satraukta, bet ārēji vislielākā mierā apsēdās savās vietās. Pirmajā solā sēdošās Austras vaigs staroja, it kā būtu no iekšpuses apgaismots. Ne ēnas no baiļēm vai uztraukuma.

Nu jā, tā jau bija viņas pašas krustmāte, kuŗai tagad vajadzēja parādīties un spriest tiesu par viņas darbu vai nedarbu, kā nu tai to tiksies novērtēt. Šis bija viņas uzdevuma pēdējais un varbūt visgrūtākais posms.

Tur viņa nāca . . . Aiz durvīm nudzošais, citu klašu bērnu pulcinš paskīda kā ūdens pilieni, kad peļķē iesperta smaga, zābakota kāja. Durvis viņu degunu priekšā aizvēra, un 6. klase stāvēja savas skolas pārzines priekšā.

Nopratināšana veicās ātrāk, kā pārzine bija paredzējusi. Jau uz pirmo jautājumu, kas to darīja, Austra panācās soli uz priekšu un, celīti palocījusi, dzidri nozvanīja:

„Es, krustmāt."

Pirmā brīdī likās, ka pārzine tūdaļ atstās klasi. Bet tad sāka tincināt tālāk.

Cik droši un noteikti Austra savā nedarbā bija atzinusies, tikpat noteikti viņa liedzās pateikt, kādēļ to darījusi. Neatbildēja arī pārējie bērni. Tikai, kad pārzine sāka runāt par kapa apgānīšanu. Zvejnieku Vilis piecēlās un pateica:

„Tas nav tiesa. Krusts nemts no lūžņu kaudzes bērukambaŗa stūrī."

Šī piezīme citos bērnos aizdomas neradīja, jo tāda jau bija noruna.

Bet kad pārzine savas garās un nesekmīgās tincināšanas beigās paziņoja, ka Austrai jau šodien jābrauc atpakaļ uz pilsētu pie tēva un mātes, Zvejnieku Vilis pirmais trūkās augšā, un viņam līdzi visa klase, it kā kāda neredzama roka visus aiz matiem būtu uzrāvusi. Pat Rūdis ar Krasta Alisi stāvēja taisni kā dārznieka spieķi, un viņu balsis skanēja gandrīz skalāk par citām, kas tagad aizgūtnēm cita ar citu vidamās un ķerdamās mēģināja pārzinei izstāstīt galu no gala, kā viss ierosināts un noticis.

No šī balsu jūkļa gan pārzinei liela gaisma neatausa. Beidzot ar lielām grūtībām viņai izdevās klasi apklusināt un apsēdināt, ļaujot runāt vienam pašam Zvejnieku Vilim. Nu klase dzirdēja arī to, ko neviens, pat Austra, nebija zinājusi par Vila slepenām naktsgaitām.

Rūdis iegrūda Vilim sānos pamatīgu dunku:

„Ar tevi mēs parunāsim vēlāk!"

Vilim stāstu beidzot, visa klase lūdza pārzini neraidīt Austru atpakaļ uz pilsētu, jo viņa savā drošsirdībā esot paraugs visai Zvejas ciema skolai, un pārzine varot būt gan lepna, ka viņai tik dūšīga krustmeita.

„Tu tagad esi mūsējā un paliksi mūsējā līdz skolas beigšanai, un pat visu . . . " Te Alisei nojuka svinīgi iecerētā runa, ko viņa bija uzdrošinājusies teikt, pašai pārzinei klātesot.

Divdesmit divi jauni draugi ieņēma Austru savā vidū, un pārzinei atlika vienīgi pamāt ar roku:

„Sēdieties!"

Chronika

Lībekas teātris sācis iestudēt Raiņa „Pūt, vējiņi", paredzot ar izrādēm apciemot pēc iespējas daudzas nometnes, iekām lielais skatītāju vairums vēl nav izklīdis.

Lietuviešu dzejnieki Faustas Kirša un Bernards Brazdžionis jau atstājuši Eiropu, lai dotos uz ASV. Nesen uz ASV devušies arī visu Vācijā iznākošo lietuviešu laikrakstu un žurnālu galvenie redaktori.

Latvijā padomju vara arvien vairāk paklauj savai varmacībai arī mūsu mākslinīekus. Mākslas akadēmijas audzēknis biedrs Alberts uzņēmies darināt četrus metrus augstu ģeniju ģenija Staļina skulptūru, bet mets figūrai bijis jāizstrādā tēlniekam Zemdegam un darbi veicami tēlnieka Zaļkalna vadībā. Staļina tēls novietots Ķemeru viesnīcas priekšā.

ALKOHOLS: lielisks šķīdrums, ar kuŗu var konservēt visu ko — izņemot nosliecības.

PIEAUGUŠAIS: cilvēks, kas beidzis augt no abiem galiem un sāk to darīt vidū.

BANĶIERIS: vīrs, kas tev aizdod lietussargu, kad spīd saule, un atprasa to tajā brīdī, kad sāk līt.

„Finišā mēs uzvarēsim,"

saka Berlīnes ASV komandants ģen. Haulijs

Ja Berlīnes lielie dzelzceļnieku nemieri neizvērtās par īstu pilsoņu karu ar nepārredzamām sekām, tad karu ar nepārredzamām sekām, tad viram, kas triju gadu darbības laikā Berlīnē sakrājis vislielākās zināšanas, kā apieties ar krieviem. Tas ir ģenerālis Franks Haulijs, amerikāņu militārais komandants Berlīnē.

Kritiskajā pirmdienas vakarā; kad pēc smagām cīņām Berlīnes pilsētas dzelzceļa stacijās bija vairāk par 1000 ievainoto un no austrumu sektoriem turpināja ierasties smagi bruņotā Markgrafa policija, Berlīnes rietumu sektoru vadītāji ar policijas prezidentu Dr. Stummu un pilsētas lielvecākā vietnieci Luizi Šrēderi devās pie allaž smaidīgā ģen. Haulija meklēt palīdzību. Divi dienas vēlāk cīņas apdzisa. Rietumu policija bija iepēmusi gandrīz visas stacijas, pārmijas un signālu centrāles. Austrumu policija bija padzīta, sadursmes mitējušās. Ģen. Haulijam bija izdevies atkārtot savus iepriekšējos paņēmienus, kas jau vairākkārt lieliski attaisnojušies. Par savām metodēm un apiešanos ar krieviem ģenerālis pats raksta:

„Esmu nosēdējis sarunās ar krieviem vairāk nekā 1600 stundu. Tas ir oficiālais skaitlis, ko reģistrējuši mani adjutanti. Nevaru pat saskaitīt stundas, ko esmu pavadījis ar krieviem pats savās mājās; pēdējos trīs gados laikam nav bijis nevienu pusdienu, ne vakariņu, kur mani nebūtu apmeklējis kāds krievu virsnieks vai diplomāts. Esmu strīdējies ar viņiem par pārtiku un ogļēm, par laupīšanām un izvarošanām, par kanālizāciju un tramvajiem, par brīvām vēlēšanām un politiskiem kautiņiem. Es domāju, ka esmu krievus iepazinis visai labi. Man liekas, ka esmu pat atradis metodi, kā ar viņiem tikt galā.

Manam mācības laikam Berlīnē ir trīs periodi. Pirmais, ko varētu nosaukt par labās gribas un saprašanās mēģinājumu laikmetu, sākās tūlīt pēc Vācijas kapitulācijas, kad mēs visi sanācām kā draugi un sabiedrotie. Vadītāju amerikāņu uzskati par krieviem toreiz bija šādi: „Krievus nav viegli saprast, bet tie ar laiku kļūs mūsu draugi. Mēs darīsim visu, lai sarkanarmieši mūs iemīlētu. Izpildiet viņu prasības, lai tās būtu cik dīvainas būdamas. Nebrīnieties, ja viņi šodien apgalvo pretējo vakar teiktajam. Centieties ar viņiem saprasties, ja arī viņi jūs šobrīd apvaino."

Tāda bija oficiālā politika. Krievi par to bija tikpat pārsteigti kā daļa amerikāņu, bet abas puses centās ievērot priekšrakstus. Neviens nevar izmērīt tos vodkas un lijekļera okeanus, nedz kūku un cepešu kalnus, ko mēs nodzērām un noēdām kopējās viesībās ar mūsu ieroču brāļiem. Mēs jutāmies lieliski un bez stājas turpinājām ielūgt mūsu krievu draugus, līdz ievērojām, ka šī mūsu draudzība daudziem bija likteniga. Pirmais savas draudzības dēļ ar ģen. Eizenhaueru no Berlīnes pazuda Stalingradas varonis maršals Žukovs. Ar to pašu beidzās krievu — amerikāņu draudzības medusmēnesis. Krievi kļuva lielīgi un agresīvi. Viņiem bija radies aplams ieskats, ka viņi ir kara uzvarētāji un Vācijas kungi. 1946. g. oktobra vēlēšanas Berlīnē, kur komūnisti dabūja tikai 19 proc. balsu, bija rūgta vilšanās. Krievi saprata, ka ar brīvām vēlēšanām viņi varu neiegūs. Sākās otrā fāze.

Tā bija krievu izplešanās un iespiešanās ēra. Katrā punktā, kur vien sabiedrotie bija vāji, tos mēģināja bloķēt un izspiest. Ja pretestība kādā punktā — saimniecībā, politikā vai propagandā — nebija pietiekama krievi stāvokli nekavējoties izmantoja. Lūk, piemēri.

Pēc krievu pieprasījuma mēs tiem nodevām centrālo dzelzceļu pārvaldes ēku savā sektorā. Nekavējoties tie pieprasīja šai ēkai eksterritoriālitāti. Mēs vilcinājāmies. Nākamā naktī krievi nosūtīja uz ēku bruņotu sardzi, it kā tā atrastos viņu joslā. Tā bija vairāk nekā nekaunība, jo krievu sektorā nedrīkstēja parādīties neviens amerikāņu karavīrs. Nekavējoties krievi izprovocēja sadursmes. Es pieprasīju 100 bruņotus MP un nosūtīju tos apņemt dzelzceļa pārvaldes ēku ar visiem krievu posteņiem. Pusnaktī man piezvanīja krievu komandants ģen. Kotikovs. Viņš bija ļoti pieklājīgs un apjautājās, kā klājas manai sievai un bērniem. Es atbildēju, ka mana ģimene jūtas lieliski, un strupi noprasīju, ko viņš īsti vēlas. Viņš atbildēja ar pretjautājumu, vai es zinot, ka apbruņoti krievu un amerikāņu kareivji stāvot viens otram pretī un katru brīdi varot sākties šaudīšanās? „Varat būt mierīgs," es Kotikovam atbildēju, „maniem karaviriem dots rīkojums nešaut tik ilgi, kamēr uz viņiem nešauj. Amerikāņu kareivji ir ļoti disciplinēti. Es ceru, ka jūsējie būs tādi paši." Piebildu vēl, ka nevēlos nekādus incidentus, bet viņam jāatzīst sava sardze, kuru citādi izmērdēšu. Divi dienas vēlāk krievi cīņu uzdeva.

Otrā gadījumā krievi man parādīja savus nodomus vēl skaidrāk. Mums bija noligums, ka krievi piegādā dvaigu pienu pret benzīnu. Kādu dienu tie pieprasīja no manis arī smagos auto. Tie pēc līguma nebija jādod. Nebūs auto — nebūs piena, — sminēja krievi. Es nekavējoties uzdevu noskaidrot, kādi ir mūsu kondensētā piena krājumi. Izrādījās, ka tādu nav. Man bija vai nu jāpadodas, vai arī 6300 Berlīnes zīdaiņiem nākamā rītā nebūtu barības. Es padevos. Bet tai pašā dienā devu rīkojumu iekrāt 200 t piena pulvera un 30 dienu pārtikas krājumus visiem Berlīnes rietumu sektoriem. Šie krājumi vēlāk bija tie, kas sagādāja krieviem nepatīkamāko pārsteigumu, un, kopā ar gaisa tilta sākumā niecīgajiem pievedumiem, mūs izglāba. Citādi mums Berlīne būtu bijusi jāpamet.

Ar blokādi sākās trešais posms. Ja krieviem nebija izdevies mūs izbalsot vai izspiest no Berlīnes, to vajadzēja veikt „tehniskiem grūtumiem satiksmē". Kā tas viss notika, tas katram zināms. Gaisa tilts kļuvis par jēdzienu visā pasaulē. Bet mēs guvām jaunas atziņas par krieviem. Viņus nevar nobaidīt vai blefot. Viņi tic un respektē tikai darbus. Krievi ilgu laiku katru nakti ielauzās rietumu sektoros, laupīja un izvaroja. Es izsūtīju patruļu džīpus ar ložmetējiem un pavēlēju uz šādiem marodieriem šaut. Kad krievi pāris reizes bija pievākuši savu kareivju līķus, ko viņiem izlika uz sektora robežas, laupīšanas mitējās. Tas pats notika ar viņu „cilvēku medniekiem". Es esmu pārliecināts, ka arī krievi paši paguruši šai cīņā un ka šī skrējiena finišā mēs uzvarēsim."

DAŽOS VĀRDOS

Tomass Manns, pazīstamais vācu rakstnieks un Nobeļa prēmijas laureāts, uz Vāciju tomēr nebrauks, ziņo zviedru laikraksts „Aftonbladet". Trešdien Manns mūzīgas auditorijas priekšā Stokholmā nolasīja priekšlasījumu par Gēti un demokratiju. Klausītāju vidū bija arī karaļnama pārstāvji.

Pulkvedi Skorceniju, kas savā laikā atbrīvoja Musolini un apmēram priekš sešiem mēnešiem noslēpumainā kārtā izbēga no Dachavas kara gūstekņu nometnes, vācu žurnāls „Der Weg" minējis par savu līdzstrādnieku, ziņo „New York Herald Tribune" speciālkorespondents no Vīnes. Minēto žurnālu iespiež Argentīnā, bet sadala Gracā, Austrijā.

Čechu komūnistu partijas kongresu Prāgā ceturtdien atklāja valsts prezidents Gotvalds. Karlovi Varu apgabalā esot sākusies komūnistu partijas tīrīšana pēc tam, kad no amata atcelts turienes partijas sekretārs. Viņš esot rīkojies savā apgabalā kā „īsts diktātors".

Padomju sūtniecības pārstāvis steigšus aizzīmogojis krievu iznīcinātāju, ar kuru priekš dažām dienām uz Zviedriju izmucis kāds padomju pilots no Rīgas apkārtnes. Krievu lidotājam zviedru iestādes piešķirušas azila tiesības. Lidmašīna esot jauns, pilnīgi slepens modelis. Pēc UP informācijas, tomēr liekoties, ka zviedri ar lidmašīnu jau paguvuši iepazīties.

Pilnīgi balta sešu mēnešu laikā kļuvusi kāda indiāniete britu Gvajanā. Sarkani palikuši vienīgi pirkstu gali un deguns.

„Pasaules pilsoņa Nr. 1" māsa, pazīstamā amerikāņu koncertdziedātāja Virdžinija Dēvisa nolēmusi jūlijā doties uz Eiropu un apciemot savu brāli. Viņa līdz šim savu mākslu veltījusi labdarīgiem mērķiem; paredzams, ka Dēvisa uzstāsies arī Minchenē.

Labā roka nezina, ko kreisā dara

PADOMJU SAVIENĪBA DRUDŽAINI GATAVOJAS KARAM, APGALVO BEĻĢU LAIKRAKSTS

„La Libre Belgique" speciālkorespondents raksta: „No uzticama avota esam saņēmuši ziņas par to, ko dara krievu „kreisā roka", kamēr labā, kuru personificē Jēkabs Maliks, draudzīgi tiek sniegta rietumiem. Šī informācija rāda, ka padomju militārā gatavošanās pēdējā laikā sasniegusi tādu tempu un plašumu, kāds nav pieredzēts kopš kara beigām. Gatavošanās notiek ne tikai Krievijas iekšienē, bet sevišķi arktiskajos novados, kas ir kaimiņos Skandināvijai, un Balkānos.

Ziemeļu arktiskā joslā visas padomju bāzes jūtami pastiprinātas. Tur risinās manevri ar bezpilota lidmašīnām, reakcijas aparātiem un tālšidojumu bumbvežiem. Rietumu speciālisti ir vienis prātis, ka padomju militārais potenciāls arktiskā joslā ir otrs lielākais pasaulē un vēl nemitīgi pleaug. No Islandes un Norvēģijas pienāk ziņas par jaunu militāru aerodromu un meteoroloģisko staciju ierīkošanu krievu pierobežā. Daudzi padomju polārie speciālisti pēdējā laikā redzēti Somijā, kur tie nodotas noslēpumainiem pētījumiem. Šī gatavošanās nenozīmē, ka krievi domātu uzbrukt vienai vai otrai Skandināvijas valstij. Tomēr tai piešķir lielu vērību, jo mērķis ir iepriekš paralizēt katru Skandināvijas stratēģisko izmantošanu no Atlantika pakta parakstītāju puses.

Militārā gatavošanās Balkānos norisa, krievu karaspēkam koncentrējoties ap Melno jūru. Spēcīgas krievu speciālistu vienības tur modernizē ostas, piemērojot tās militārām vajadzībām. Bulgārijā un Rumānijā krievi urbj jaunus naftas avotus, modernizē ceļus un ierīko jaunus dambjus. Tāpēc divās trešdaļās no Rumānijas territorijas nupat aizliegts uzturēties ārzemniekiem, pat šai zemē akreditētiem diplomātiem.

Īsā laikā Čechoslovakijas armija kļuvusi par paklausīgu ieroci Maskavas dirigētās komūnistu partijas rokās. Gandrīz visi virsnieki, kas kara laikā cīnījās britu vadībā, ir atlaisti, un daudzi arestēti. Pēc jaunā Čechoslovakijas armijas reglamenta, katram armijas virsniekam, kas ieņem atbildīgu posteni, turpmāk jānokalpo seši mēneši padomju armijā, kur tam jāiepazīstas ar PSRS armijas organizāciju, taktiku un vadību, lai nākamā karā sadarbība būtu jo ciešāka. Tādā gadījumā Čechoslovakijas armiju ieklautu 2. padomju armijā, ko pašlaik komandē maršals Rokosovskis. Visiem Čechoslovakijas ģenerālštāba virsniekiem obligāti jāmācās krievu valoda. Dibina jauktas krievu un čechu komisijas „nacionālās" aizsardzības darbam.

Bulgārijā krievi savā kontrolē pārņem visu rūpniecību. Ieradušies krievu speciālisti jaunas spēcīgas elektriskās centrāles celšanai. Padomju kontrolieri piekomandēti arī tirdzniecības un rūpniecības ministrijai. Bulgāriju pamazām pārvērš par īstu padomju koloniju, izvirzītu bāzi, kuras nozīme kara gadījumā būs ļoti ievērojama."

Tito mēģina izspiest no ASV riepas

Ceturtdien Dienvidslavijas valsts galva un diktātors maršals Tito svinēja savu 57. dzimumdienu. Visa Dienvidslavija bija karogota, Belgradē valdības nami un privātās ēkas rotātas ziediem un lampioniem. No provinces galvaspilsētā ieradās delegācijas ar apsveikumiem un dāvanām Tito. Ārzemju preses pārstāvji ironiski ziņo, ka Dienvidslavijā ar tādu pompu un krāšņumu agrāk nesvinēja pat Sv. Jura svētkus. Nezinātājiem tomēr palika apslēpts, ka dienvidslavu armija un policija atradās trauksmes stāvoklī. Belgradē visos svarīgākajos centros bija nostādīti ložmetēji. Tūkstošiem privātās drēbēs tērptu „OZNA" locekļu neuzkrītoši noklausījās iedzīvotāju sarunas. Daudzi neuzmanīgākie esot apcietināti un tūlīt nosūtīti uz koncentrācijas nometnēm.

Vašingtonas labi informētās aprindas apstiprina ziņas, ka augsti dienvidslavu ierēdņi Belgradē pēdējā laikā vairākkārt norādījuši uz atteksmju uzlabošanos ar Maskavu. Dienvidslavijā izlīgumu maršala Tito un Staļina starpā uzskatot par iespējamu, pie kam šis brīnums it kā varētu notikt jau nākamajā mēnesī, kad esot gaidāma kāda slepena Kremļa sūtņa ierašanās. ASV sūtnis Belgradē tomēr reizē ar šīm baumām ziņojis valdībai uz Vašingtonu, ka baumas neesot nekas vairāk kā paša Tito paņēmiens pasteidzināt amerikāņu-dienvidslavu saimnieciskās sarunas. Tito esot pārslogojis savus dolaru kontus un tagad piedevām prasot lielāku daudzumu automobiļu riepu, ko ASV bez iepriekšējas samaksas nesūta.

KATRAM,

kas vēlētos braukt uz Austrāliju,

ir neplecināmi iegūt informāciju par šo zemi

Iegādājieties tādēļ ilustrēto

A. Celchnera

brošūru

Austrālija

kas sniedz katram aizbraucējam noderīgas ziņas.

Brošūras cena Vācijā DM 1.50. Pieprasiet nometņu grāmatnīcas vai tieši „Latvijas" apgādam, Günzburg-Do., Dominikus Zimmermannstr. 2.

LATVIJAS APGĀDS

LAI TIKTU PIE NAUDAS, KARAĻIEM JĀRAKSTA MEMUĀRI

VINDZORAS HERCOGS VADĀ SEV LĪDZI 12 ISTABENES UN SULAIŅUS

Nevienu princi angļu tauta nav mīlējusi tā, kā tagadējo Vindzoras hercogu, kas 1936. gadā atteicās no troņa Valijas Simpsones dēļ. Lielbritanijā viņš miris, par viņu neviens nerunā, un laikrakstos tikai retu reizi parādās pāris rindu. Kad kāds ārzemju žurnālists vēlējās savam laikrakstam uzrakstīt informāciju par Vindzoras hercogu un ierādās vienā no lielākajām Londonas redakcijām, lai tur iegūtu sīkāku informāciju, viņam pasniedza mapi ar uzrakstu „Vindzoras hercogs". Iekšā bija tikai balta papīra lapa un vairāk nekā. No kādreizējā Eduarda VII palikusi vienīgi gramofona plate ar karaļa atteikšanās runu, ko savā laikā uzņēma pēc BBC pārraidījuma.

Jau vairāk nekā 12 gadu Vindzoras hercogs ar Valiju klīst no vienas zemes uz otru, no vienas pilsētas uz otru. Nekur viņam nav māju, ne ar ko viņš nenodarbojas. Hercoga skumjais smaids atgādina gan veco šarmu, bet maz vairs. Līdzinās tam smaidam, kas kādreiz apbūra visu britu imperiju. Līdz 1935. gadam toreizējais Velsas princis dzīvoja atturīgi un noslēgti. Viņš daudz strādāja, bija apceļojis visas tēvam padotās zemes un iepazinies ar britu un citu tautu īpatnībām un vajadzībām. Lielbritanija no viņa cerēja daudz.

Bet tad Londonas augstākajā sabiedrībā slavena kļuva Valija Simpsone. Viņa bija tikai trīs gadus jaunāka par Velsas princi. 1920. gadā Valija, ko sauca par Vērfildi, apprecējās ar flotes virsnieku Spenseru, bet laulību pēc 6 gadiem šķīra. Divus gadus vēlāk skaistā, tumšmatainā šķirtene iepazinās ar kuģu mākleru Simpsonu un drīzi vien no jauna apprecējās. Simpsoni pārcēlās uz Londonu, kur Valijas māja kļuva slavena ar spožām viesībām un pieņemšanām. Viņas salonos labprāt ieradās arī lordi un lēdijas. Tad kādu vakaru zelta tresēm izrotātais sulainis pieteica viņa augstību Velsas princi. Šī reize bija liktenīga. 1935. gadā Londonas laikraksti ziņoja, ka Velsas princis, Simpsonu pāra pavadībā, devies uz Vīni. Gadu vēlāk sešas nedēļas viņš braukāja pa Vidusjūru 1600 t lielajā luksa jahtā „Nalin". Soreiz Simpsona kunga vairs nebija, toties par „zibens novedēju" figurēja lords Mauntbetens ar kundzi. Un rudenī Velsas princis, kas jau bija kļuvis par britu imperijas un Indijas karali Eduardu VII, atteicās no troņa, lai varētu salaulāties ar Valiju.

Pašreiz Vindzoras hercogs aizņemts, iekārtojot sev divstāvu māju Parīzē, jo viņam jau apnicis klīst pa pasauli. Otra lieta ir lielās naudas rūpes. Divpadsmit gadu no vietas Vindzoras hercogs un hercogiene nav ierobežojušies un taupījuši ne brīdi. Augstībām visur braukāja līdzi 12 sulaiņi un istabenes. Stāsta, ka Vindzoras hercogs dienā izdevis 1000 dolaru. Lai kaut kā sabalansētu savu budžetu, viņš licis iespiest Savienotajās Valstīs savu atmiņu pirmo sējumu. Apgāds par to esot samaksājis 2 miljonus dolaru. Pašreiz hercogs kādai Holivūdas filmu studijai rakstot libretu par karalienes Viktorijas dzīvi.

Pavasara sveiciens no Senatobijas

KĀ KLĀJAS LATVIEŠIEM BRĀĻU KALLIKOTU FARMĀS

Atkal viena ziema no mūža nost! Pie mums jau visi koki noziedējuši, atskaitot baltās akācijas. Bija gan liela ziedu bagātība, gan smaržīgu, gan nesmaržīgu; tagad, kad sāk plaukt lapas, var tikai īsti redzēt, cik savādas koku sugas te aug. Tā kā te bieži līst, gaiss svaigs, plaukstošās lapas un zeme izdvesē tādu smaržu, ka rītos un vakaros vai galva reibst. Trūkst mūsu Latvijas baltā bērza un ievas, un kur tad paliek lakstīgala! To laikam nekur vairs citur nedzirdēt kā Latvijā.

Dārzos ir jau jaunie redīsi un špināti. Kartupeļi lielos lakstos, tos vasarā izrok un sadēsti jaunus ziemai, jo pirmie uzglabāšanai neder. Dārza zeme liela, tādēļ sadēstījām visu iespējamo: gan arbūzus, gan baklažānus, melones. Pašreiz uz lauka raujamies ar kokvilnas sēšanu. Tā drusku aizkavējās, jo šogad vairāk lija, kādēļ zemi nevarēja pietiekami apstrādāt. Darbā iet divi traktori, kuŗus vada mūsu laudis divās maiņās, dienu un naktī. Protams, par to saņem atlīdzību. Vienu otru darbu veic arī ar zirgiem. Zeme auglīga — māls, bet savādāks kā Latvijā.

Pavasara laiks te ir visumā jauks, redzēs, kā būs, kad nāks vasara ar savu karstumu. Zēni iet makšķerēt, grāvjos redz arī vēžus rāpojam. Nepatīkami, ka logiem jātur priekšā moskitu tīkli. Tāpat liela putnu un čūsku bagātība, no kuŗām lielākā tiesa gan nav indīgas — peļu un cāļu čūskas.

No mūsu kolonijas daži vienīnieki jau aizbraukuši uz citu pusi, arī kāda ģimene. Liekas, tie jau atbrauca ar tādu nolūku, lai vieglāk tiktu okeanam pāri; kam citas iespējas, tiem varbūt šeit arī neatmaksājas, sevišķi vieniniekiem, kam nesagādā grūtumus apmešanās. Farmas īpašnieks nevienu necenšas aizturēt. Kas vēlas, var iet citur strādāt, nekādu gada līgumu nav. Pašreiz laikam vairāk projām gājēju nebūs, jo viss sadēstīts, un cilvēki grib redzēt, kādus ienākumus nesīs rudens. Vispār darbu lauksaimniecībā un būvdarbos var dabūt vienmēr un visur, galvenie ir dzīvokļa sagādes grūtumi. Šeit skaitāmies uz pusgrauda, jo kokvilnai un kukurūzai saņemam sēkluno farmas īpašnieka. Arī traktori un zirgi ir viņa. Govis, sivēni un vistas jāpērk pašiem. Govs maksā no 100 līdz 400 dolaru, mūlis 170, zirgs — tikai 70. Latvijā zirgi bija par govīm daudz dārgāki.

Iepirkšanās vajadzībām īpašnieks naudu dod, ieraksta tikai parādu grāmatā — līdz rudenim, uz atdošanu. Drusku pagrūti būs, jo arī ceļa nauda no Bostonas līdz šejienei bija jāsedz pašiem: 42 dol. uz personu. Iegādājām elektr. pavardu — 130 dol., ar to tad nu gan saistās visas iespējamās ērtības. Nēģeri, kas te agrāk saimniekoja, atlaisti, palikuši tikai latviešī. Dažiem vecas koka mājeles, kuŗu vietā ceļ jaunas ar pašu darba spēku un ar saimnieka materiālu.

Paldies par latviešu laikrakstiem un grāmatām, kuŗu tagad allaž liekas par maz!

Senatobijā, Misisipi, maijā.

E. B.

Jauns Maskavas triks ar „Lapu republiku"

Skandināvijas valstu galvaspilsētās saņemta informācija, ka komūnistu aģenti Ziemelsomijā sākuši aģitāciju par neatkarīgu lapu republiku. Tajā ietilptu Somijas, Zviedrijas un Norvēģijas lapi. Stokholmas laikraksti domā, ka tas ir jauns Maskavas triks, lai piekļūtu stratēģiski svarīgajam Nordkapam.

Šanghaja kritusi

(Turpinājums no 1. lpp.)

grēki, jo komūnisti aizdedzināja namus, kuŗos notika aizstāvēšanās.

„France Presse" korespondents ziņo, ka nacionālās Ķīnas prezidents Li Tsung Jens nolicis savas pilnvaras un uzaicinājis prezidenta amatā atkal Čangkaišeku. Tāpat visi Kuomintaga locekļi esot pieprasījuši maršala atgriešanos, jo esot pienācis viskritiskākais brīdis, kad nacionālo Ķīnu varot glābt tikai tās vairākkārtīgais glābējs — Čangkaišeks.

Komūnisti ziņo no Pekingas, ka kritusi Siana, Sensi provinces galvaspilsēta ar 1/2 milj. iedzīvotāju. Komūnisti ieņēmuši arī dzelzceļa mezglus Sienjanu, Hingpingu un Vukungu. Angļu konsuls Kantonā uzaicinājis visus ārzemniekus nekavējoties atstāt pilsētu, ņemot līdz visu kustamo mantu, jo komūnistu ierašanos gaida vēl šai nedēļā.

Pēc BBC informācijas, Šanghaja kritusi trešdien bez cīņas. Pilsētā palicis lielvecākais un policijas rezidents. Valdības locekļi un pārvaldes augstākie ierēdņi no Šanghajas aizmukuši līdmašīnā. Komūnistu karaspēks izturoties ļoti disciplineti un privātiedzīvotājus neaiztiekot.

„Neprot pat ievilkt krustiņu..."

Padomju joslas arodbiedrību savienības organs „Tribüne" tautas kongresa vēlēšanām veltītā rakstā strostē Austrumvācijas iedzīvotājus: „Ja apskata vēlēšanu zīmītēs savilktos ķeksīšus, hieroglifus un bērniškigos zīmējumus, tad jānododa pārdomām. Tā ir nospiedēja atziņa, ka, par spīti Gētem un mūsu augstajai kultūrai, vēl ir cilvēki, kas nevar ievilkt krustiņu pat visvienkāršotākajās vēlēšanu zīmītēs."

Kā padomju vara „gādā" par saviem padotajiem, redzams pievienotajā attēlā: tādas bija vēlēšanu zīmītes Rostokas pilsētas vēlēšanu iecirkņos. Vai vēl var būt kas vienkāršāks? Krustiņa ievilkšanai paredzēti tikai divi apļiši. Bet kuŗu apli jūs būtu svītrojuši, ja vēlētos balsot — nēi?

Ja	O
O	Nein

RODRIGO NĀVE

Tēva atriebība nogalina netiešo vaininieci

Mūsu laikraksta līdzstrādnieks Brazilijā Dr. F. Grants redakcijai adresētā vēstulē raksta: „Atgriezies no garāka brauciena pa Brazilijas vidieni, gribu atstāstīt kādu patiesu notikumu no Brazilijas lauku dzīves, kuru man pašam gadījās piedzīvot." — Sniedzam šo stāstu mūsu lasītājiem.

Rodrigo bija ap 8 gadus vecs, sprogainiem, melniem matiem un dedzīgām acīm. Ļoti kustīgs, strauja dienvidnieka dabas, apdāvināts un atjautīgs zēns. Viņš bija bagātā kafijas fazendeŗa Dona Miguela lielais lepnums — vienīgais dēls, ar ko liktenis viņu vecuma dienās bija aplaimojis. Fazenda „Esmeralda" bija viena no lielākajām visā apkārtnē, kur nepārredzami kafijas krūmu lauki sniedzās no vienas apvārsņa malas līdz otrai.

Zēns pirmo gadu bija sācis savas skolas gaitas. Ik rītu tēvs personīgi palīdzēja dēlam sedlot brašu zirgu, lai viņš jāšus dotos uz skolu. Tā te darīja visi bērnu vecāki, atvieglodami bērniem brišanu pa smilšaini mālainiem lauku ceļiem uz dažus kilometrus attālo skolu. Jāšanā un veiklībā Rodrigo bija nepārspējams, un, šķiet, neviens zirgs viņam nebija vairs ne par lielu, ne par strauju. Klases biedri mīlēja Rodrigo un lepojās ar to, ka ne vienu vien reizi viņš parādīja vairāk veiklības un izveicības ne kā īstie gaučo — Dienvidamerikas kovboji.

Vienīgais cilvēks, kas Rodrigo neieredzēja, bija vecīgā skolotāja Gilda. Par spīti visām pūlēm, viņa līdz savam 48. dzīvības gadam vēl nebija apprecējusies. Ik gadus viņas raksturā iezīmējās arvien jaunas negāīvas īpašības. Viņa bieži izturējās nicīgi pret mazo Rodrigo, sūdzējās par izlaistu un neapdāvinātu skolēnu, bet Rodrigo bija gan pilns temperamenta, toties mācībās atjautīgs un gudrs zēns. Kā jau visiem zēniem šais gados, viņam patika smiekli, kas vienu otru reizi tiri nevilšus aizrāva līdzi visu klasi, bet tas nebija nekas tāds, par ko viņu vajadzētu tik bieži sodīt, kā to darīja skolotāja Gilda.

Tai dienā viņa stīviem, izkaltušiem pirkstiem rakstīja kaut ko uz klases melnā dēļa. Krīts tās pirkstos pārūdza un nokrita zemē. Strauji saliecoties, lai to paceltu, viņai vēl paslīdēja kāja, nokrita un sapļisa acenes. Viņas stīvums un neveiklība pēkšņi izraisīja skaļu smieklu šalti visā klasē. Protams, arī mazā Rodrigo sudraba smiekli skanēja līdzi.

Skolotāja nosarkusi pieskrēja pie mazā zēna. Pirmā brīdī viņa no dusmām nevarēja izrunāt ne vārda, tikai viņas sejā un uz kakla parādījās sarkani plankumi.

„Tu mazais nelietis," viņa šņāca, „tev nav līdzējusi ne stāvēšana kaktā uz ceļiem, ne plaukas, tā visa par maz... Bet tagad, — tagad ārā no klases! Pagraba tumsā tu man stāvēsi un skaitīsi visas mesas lūgšanas, kamēr pēc mācībām es tevi pati izlaidīšu!" Un, aiz matiem turēdama, viņa vilkšus izvilka Rodrigo pa klases durvīm un pēc brīža bija dzirdams, ka noklaudz smagās pagraba durvis...

Klasē pēkšņi iestājās kapa klusums, tikai no āra varēja dzirdēt mazā Rodrigo raudas un elsas, kas nāca pa pagraba mazajiem lodziņiem, tieši zem klases telpas. Skolotāja, ienākot klasē, sirdīgi aizcirta durvis un drūmu skatu raudzījās skolēnos.

„Es jūs visus izmācīšu, es jūs..." Pēkšņi spalgs kliedziens no pagraba pārtrauca viņu.

„Čūska, čūska... Es nekad tā vairs nedarīšu, lūdzu, lūdzu, laižiet mani ārā!.."

„Tu nemānies tur un neizliecies!" pieskrējusi pie loga, sauca lejā skolotāja, „savu sodu tu tagad saņemsi, un tā ies jums visiem, visiem!" viņa nikni uzkliedza klasei.

Vēl ilgi bija dzirdama Rodrigo lūgšanās, lai laiž viņu ārā. Vēl ilgi skanēja viņa raudas tumšajā pagrabā, līdz viss pamazām palika klusu. Bērni sēdēja izbijušies un tikai, stundai beidzoties, steigšus devās uz pagrabu. Visu mazo draugu sirdīs bija līdzjūtība pret savu klases biedru.

„Es pati atvēršu pagrabu!" stingri noteica skolotāja. Cīkstēdamas lēni un smagi atvērās masīvās durvis, un spoža saules gaismas šalts ieplūda biezajā krēslā.

„Nāc nu ārā tu, nekauņa!" salts izsmiekls skanēja skolotājas balsī.

„Rodrigo, Rodrigo!" sauca bērni, grūstīdami viens otru un drūzmēdamies gar pagraba durvīm.

„Svētā Dievmāte!" pēkšņi izsaucās kāda izbijusies balss, un tikai tagad arī skolotāja ieraudzīja notikušo. Uz pagraba kāpnēm viņai pie kājām gulēja kodiena brūcēm sejā un rokās mazais Rodrigo. Viņa mazā sejiņa bija zilgana, un viņš vēl smagi, saraustīti elpoja. Pretējā pagraba stūrī, ko apspīdēja šaurā gaismas šalts, mierīgi saritinājusies, zvilnēja milzu čūska. No viņas paceltās pelēkās galvas raudzījās spīvs zaļganu acu pāris...

Šausmās iekliegusies, skolotāja vieņā lēcienā bija ārā no pagraba un pūlējās aizvērt durvis, kad pēkšņi, kādas smagas rokas pagrūzta, aizstreipuļoja projām. Tas bija kurlmēmais skolas dārznieks Alvaress, kas, no dārza nākdams, ieraudzīja drūzmu un tūlīt saprata, ka noticis kas briesmīgs. Kapli rokā viņš devās lejā, kur tūlīt atskanēja nikna šņākšana un kapļa cirtieni. Kad tie apklusa, durvis parādījās Alvaress ar Rodrigo uz rokām, ko viņš, cik maigi varēdams, noguldīja uz ēnainā dārza sola.

Pēc brīža izsauktais ārsts nevarēja vairs nekā līdzēt. Steidzīgi injecētais serums vairs nespēja zēnu glābt. Bālā un baiļu izmocītā bērna seja tagad pauda tikai klusu mieru. Rodrigo vairs neelpoja. Sāpēs sakostās lūpas vēl viegli asiņoja, un tikai melnās, nerātnās matu cirtas vijīgi pārkārās baltajai pierei...

Tai dienā sirmais fazenderis ilgi lūkojās ārā pa logu, vērodams puteklaino lauku ceļu, pa kuŗu parasti no skolas lēkšiem atgriezās viņa mīlulis. Beidzot viņš ieraudzīja strauji tuvojošos puteklu mākoni, no kuŗa iznira divi zirgi — viens bez jātnieka. Kaut kāda iekšēja nemiera dzīts, viņš uzlēca kājās un steigšus devās uz terasi. Jātnieks bija kaimiņu fazendeŗa dēls un Rodrigo klases biedrs.

Kluss un mēms sēdēja atzveltnes krēslā vecais fazenderis vēl ilgi pēc tam, kad kaimiņa dēls asaru un baiļu pilnām acīm tam bija attēlojis notikušo. Nervozi iedrebējās vecā rokas, kad viņš pēc brīža, atspiezdamies uz krēsla atzveltnēm, saslējās stāvus. Viņa acis nedzīvi raudzījās kaut kur tālumā.

Bet pēkšņi viņa seja pārvērtās, tumšās acis atdzīvojās — savāds, baigs spīdums bija vērojams tajās, kad viņš ar vienu roku strauji savilka uz leju noslīdējušo plato jostu, pie kuŗas izraibotā ādas maksti gulēja revolveris. Ar otru roku viņš stiepās pēc lielās, pelēkās platmales. Stingriem, noteiktiem soļiem viņš izgāja pagalmā un pārsvieda sava dēla zirgam pavadu pār galvu. Straujā lēcienā viņš bija tā mugurā un aizauļoja uz skolas pusi.

Putās nodzītais zirgs viņu ienesa pagalmā, kur vēl drūzmējās bērnu bars. Pametis zirgu bērnu vidū, viņš steigšus devās klases telpās. Skolotāja bija klasē un, it kā nekas nebūtu noticis, kārtoja burtnīcas. Vecais fazenderis tuvojās viņai. Kaut kas žņaudza viņa kaklu, viņš neatrada vārdus. Skolotāja pietrūkās kājās. Vecā fazendeŗa straujā rokas kustība, kas tvēra pēc revolvera, viņas izbaiļu pārņemtajā sejā izraisīja mēmas trīsas, viņa gribēja kliegt, saukt palīgā, bet balss neklausīja... Pēkšņi atskanēja vairāki šāvieni, un skolotāja sabruka.

Smagiem soļiem, kūpošu revolveri maksti atpakaļ bāzdams, vecais devās pa skolas gaiteni ārā. Garās rokas mētādams, it kā brienot pa ūdeni, viņš soļoja pretim skrejošiem bērniem uz dārzu, kur ziedošo koku ēnā uz sola nekustīgs gulēja Rodrigo. Noņēmis lielo platmali, viņš smagās elsās sabruka uz ceļiem pie sola. Trīsošie vecie pirksti maigi atglauda vēl nerātno matu cirtu no bālās mazās pieres.

„Rodrigo! Rodrigo! Mans dzīves sapnī, mans dēls!" klusi čukstēja vecā fazendeŗa izkaltušās lūpas...

Sao Paulo, aprīlī.

Dr. Felikss Grants

10 GADU IEMŪRĒTS

nelielā kambarītī Bruklinā pavadīja amerikāņu kaŗa pretinieks Pauls Mukašaks. Pēc paša vēlēšanās viņu savā laikā šādā veidā noslēpa viņa māte, lai pasargātu no iesaukšanas kaŗa dienestā. Kad māte nesen bija jāved uz slimnīcu, viņa lūdza draugus piegādāt dēlam ēdienu, bet tie ziņoja policijai. 33 g. v. Mukašaku policija atrada šādā mežonīgā izskatā.

Veģetāriešu ciems Vācijā

Pirmo reizi Vācijā, Lejassaksijā, radies ciems, kuŗa visi iedzīvotāji dzīvo pēc veģetāriešu pamatprincipiem. „Veģetāriešu apvienība" nesen iesniedza Lejassaksijas ministru prezidentam Kopfam interesantu ierosinājumu, lūgdama atļauju veģetāriešu paraugciema dibināšanai. Lai gan daudzi speciālisti apšaubīja šīs idejas īstenošanas iespējas, ministru prezidents apsolīja apvienībai savu atbalstu. Tagad veģetāriešiem piešķirti 250 hektari zemes. Jau tūliņ pēc kaŗa beigām vairāki fanātiski veģetāriešu neatlaidās no domas iekārtot nometni, kuŗā būtu tiesības dzīvot tikai veģetāriešiem, bet apvienībai, kuŗa nacionālsociālistu valdības laikā bija aizliegta, vajadzēja vairāk nekā divu gadu neatlaidīgu pūļu, kamēr tā varēja atzīmēt pirmos panākumus.

„Mēs apzināmies, ka pēc savas apvienības noteikumiem bez bišu saimēm nedrīkstam turēt dzīvniekus vai putnus," izteicies veģetāriešu pārstāvis, „un arī alkohols un tabaka mūsu jaunajā draudzē būs svešas lietas. Taču pirms paši sevi varam uzturēt pēc saviem principiem, vajadzīga palīdzība no ārpuses. Lai apstrādātu laukus, nepieciešami arklu un ratu vilcēji, uzturam vajadzīgas piena govis, tāpat arī dzīvībai ir nepieciešami olbaltumvielām bagāti stādi. Mēs katrā ziņā dzīvojam vienkāršāk, lētāk un, pēc mūsu uztveres, arī pareizāk nekā galas patērētāji. Ka cilvēks, būdams veģetārietis, spējīgs dzīvot, pierāda ne vien daudzas dabas tautas, bet arī vairākas veģetāriešu apvienības Eiropā.

Viņš Rīgas torņus redzēs arī no aizokeana

ALEKSANDRA CELMA 25 DARBAGADI LATVIEŠU SPORTA DZĪVĒ

Nav labi būt parādniekiem. Mēs tādi katrā ziņā paliktu, ja kaut dažos vārdos nepateiktu, ka šovasar paiet 25 gadi, kopš latviešu sporta dzīvē dzirdams Aleksandra Celma vārds. Saprotams, ar to viss parāds izpirkts nebūs, taču tas vien, ka šī cilvēka darbu tagad protam novērtēt, rada apziņu par mazu „grēku izpirkšanu". Ja nu šodien, kad materiālās tieksmes tik ļoti guvušas virsroku pār ideālismu, tomēr arī sportā vēl var runāt par īstiem amatieŗiem, tad Aleksandrs Celms tāds ir no galvas līdz kājām. Tāli braucieni uz sacīkstēm par naudu, kas dažkārt būtu tik vajadzīga, lai nopirktu ābolus mazajam Jānim, tad — negulētas naktis budžeta kalkulēšanai trimdas sporta lietām, kur līdzekļu ziņā tā vai tā „galus savilkt" nevar, tādā veidā tas pēdējos gados gājis. Labi, ka LSFKA amerikāņu joslas sporta vadītājs vēl tajos laikos, kad viņš bija Rīgas Daugaviešu priekšnieks, prata „tālredzīgi" appreceties. Viņš bildināja skaistu dāmu, kas Daugaviešu klubiņā, tur — Lāčplēša ielā, gandrīz pie pašas Kr. Valdemāra ielas, bija šīs biedrības sekretāre. Patiešām tālredzīgi, jo Celma kungs, kad kaut kas „jāuzsit" uz mašīnas vai arī jāaizraksta steidzama vēstule kādai sportistu grupai, ne vienmēr būtu izticis bez Celma kundzes, nemaz jau nerunājot par to, ka viņa abas savas jaunās atvases prot audzināt īsti „celmiskā" garā. Citiem vārdiem runājot — šajā ģimenē sports ir izpratis. Tā viena otra darba nakts kļuvusi daudz īsāka.

Kad mēs vēl bijām skolas puikas un braucām laiviņās pa Rīgas kanāli, kās abos galos saplūst ar veco Daugavu, jau tad „Saša" sāka savas sportista gaitas. Toreiz viņš mācījās Rīgas pilsētas 2. ģimnazijā, no kuŗienes nāca arī mūsu Eiropas čempions ātrslidošanā Alfons Bērziņš, starptautiskās klases futbolists Aleksandrs Vanags uc. lieli vīri latviešu sporta dzīvē. Aleksandrs Celms bija krietns basketbolists. Reprezentēdams Latvju Jaunatni, šo Elfrīdas Karlsones-Kukaines un nelaikā Paula Poļa loloto sporta organizāciju ar īsti latviskām tradicijām, Celms bija arī plašā sacīkšu turnejā pa Eiropu — līdz pat Francijai. Kad svešās varas un režīmi mūsu dzimtenē mainījās, notika, ka Celms ar visu sirdi pieķērās Daugaviešiem, no aktīva cīnītāja arvien vairāk kļūdams par sporta darbinieku, un šajā ziņā viņš ierindojāma vismaz divu desmitgažu šīs nozares ļaužu vidū. Kādu sprungulus Daugaviešī meta ceļā vāciešiem latviešu jaunatnes „pārskološanai", to jau labi zina daudzi no mums. Ar godu jāatceras, ka tieši šajā ziņā kā patiesam patriotam, kāds allaž bijuši un ir Latvijas lielie sportisti, Celmam vāciešu acīs izrādījās pavisam „nedrošs rokas". Nu jau ir pietiekams laiks, lai mēs prastu viņa darbu novērtēt arī trimdas sporta vadībā, kur Celms pratis ne vien runāt, ieceŗēt un plānot, bet spējis savas idejas arī realizēt un darījis to pat tajā laikā, kad viņa personīgā dzīve bija pilna rūpju un ērkšķu.

Pats nebūdams vēl ne četrdesmitgadnieks, Celms jau 25 gadus ierakstījis sporta kontā. Ak, jaukais laiks — ak, skaistie gadi! Nezinu, vai tas ir noslēpums, bet pat Austrālijā dzirdams, ka viņš tā palēnām pošoties iezošanai no mazās Felbachas uz lielo Ameriku. Tādā gadījumā tomēr zinu skaidri: arī no okeana otras puses Aleksandrs Celms prata saskatīt vecās Rīgas torņus, jo viņa pagātnes darbs pilnībā piederējis Latvijas sportam un arī nākotne — tikai tam! Lai Dievinā dod daudz spēka un izturības!

Nepārtraukti šķauda 10 dienas

14 g. v. Miķelis Hipislejs — Londonas vidusskolnieks, nepārtraukti šķauda jau 10 dienas, ziņo „Daily Mail". Visas ārstu pūles šķaudīšanu apturēt līdz šim izrādījušās veltas. Zēnam izmēģināta pat deguna nervu resekcija, bet bez panākumiem. Tā kā par šo gadījumu runā visa miljonu pilsēta, zēna vecāki nevar atkauties no laipniem cilvēkiem, kas ierodas ar visdažādākiem, pašu pārbaudītiem līdzekļiem. Ja nekādi medikamenti nelīdzēs, šķaudīšanu mēģināšot apturēt ar hipnozi.

Radio aparāts matos

Holivūdas lielās filmu sabiedrības izgudrojušas jaunināJumu masu skatu uzņemšanai — miesas krāsas radioaparātiņu, kas paslēpjams matos. Ar šo uztvērēju, kas mazāks par sērkociņu kastīti, režisors komandē aktieŗus. Kā zināms, mēmās filmas laikā masu skatus spēles vadītāji izrīkoja ar lieliem ruporiem, bet skaņu filmā tas nav iespējams. Tāpēc, skaņu filmas uzņemot, vajadzēja daudz atkārtojumu un sarežģītas signālizācijas sistēmas, kas ar dažādu krāsu gaismu norādīja masām, blakus lomu tēlotājiem un dažādo efektu radītājiem, kas tiem jādara.

Tagad „Metro Goldwyn" un „Loth Century" reizē apgādājušas savus režisorus ar raidītājiem un aktieŗus ar miniatūruztvērējiem, kam nav nedz spuldžu, nedz bateriju, bet kas uztver visas komandas līdz 100 m attālumam. Aparātus pielaiko galvaskausa formai un parasti novieto matos auss tuvumā. Sabiedrības cer ar šiem uztvērējiem ietaupīt daudz naudas.

Sidneja grib sacensties ar Melburnu

Austrālija ir ievērojama sporta zeme. Sajūsma par to, ka 1956. g. olimpiskās spēles varēs notikt Melburnā, vēl nav beigusies. Laikraksti pat lappusēm garos rakstos apsver, kā sacensības izvērst par vislielāko stila notikumu. Par Melburnas trekno ķērienu sākumā mazliet tā kā nošļukuši bija sidnejieši, bet nu arī viņiem jau savi plāni: Sidnejā būvēs sporta stadionu 120.000 skatītājiem, lai tur sarīkotu pēcolimpiskās sacensības. Bez tam 1956. g. Sidnejā projektē rīkot ja ne pasaules, tad vismaz Austrālijas izstādi.

Astoņu nedēļu ilgā sacensību turnejā uz Austrāliju vēlas doties Dienvidslavijas futbolisti, spēles sākot 17. jūlijā Sidnejā. Pēc tam dienvidslavi grib viesoties arī valrākās citās Austrālijas pilsētās.

Betherstā, maijā.

Arnolds Šmits

Sākušās Eiropas meistarsacīkstes basketbolā

Ēģiptes galvaspilsētā Kairā sākušās Eiropas meistarsacīkstes basketbolā. Pirmās sacensības dienās panākti šādi rezultāti: Holande-Šrija 40:37; Francija-Holande 38:25; Ēģipte-Šrija 71:44; Grieķija-Libanona 45:36; Grieķija-Turcija 54:41; Francija-Libanona 43:26; Francija-Turcija 47:35; Šrija-Libanona 38:29; Ēģipte-Holande 54:23; Francija-Grieķija 41:26; Ēģipte-Libanona 57:30; Turcija-Šrija 43:28; Grieķija-Šrija 39:45; Holande-Libanona 34:28; Ēģipte-Francija 57:44.

PAREIZAS ZIŅAS PAR VIEGLATLĒTIKAS SACĪKSTĒM ANGLIJĀ

Anglijas latviešu cross-country meistarsacīkšu vadītājs A. Mackavs informē, ka „Latvijas" 12. maija numurā ievietotie rezultāti ir nepareizi. 2700 m distancē uzvarējis nevis Litvinčiks, bet gan Brunčiņš 9:46,0, atstājot otrā vietā Saināju 9:47,1; 600 m distancē uzvarējusi Valda Litvinčika 2:13,9. Šķēpa mešanā uzvarētāja Mikelsona sasniegtais rezultāts esot 47,90 un 47,70.

Hanavas latviešu YMCAs vieglatlētu 1. pirmajās pārbaudes sacensībās mešanu disciplinās 21. maijā sasniegti šādi rezultāti: J. Pīlsis — lode 12,90, šķēps 52,87 m, diska 38,24. I. Mežaraups — diska 36,69 m, lode — 11,82 šķēps 44,50; P. Pīlsis šķēps 44,64 m, lode 10,34 m.

I. Mežaraupe 1. maijā startēja Darmštates vācu sacīkstēs un trīscīņā (100 m, tāllēkšanā, lodes grūšanā) 11 dalībnieku kokurencē ieņēma pirmo vietu.

Sacha meistars Bogoļubovs uzaicināts piedalīties turnīros Šveicē, Dānijā un Zviedrijā.

Dīsē, Ovens, ātrākais vīrs Berlines olimpiskajās sacensībās, kā profesionālis skrējējs sacensībās ASV ar zirgiem un suņiem nopelnījis jau 140.000 dol.

Londonas olimpisko sacensību ricības komitejas prezidents lords Leverstonks atstājis tik lielu mantojumu, ka no nodokļiem viņa valsts kase ieguvusi 23 milj. dol.

„LATVIJAS" ABONEMENTS,

pasūtinot laikrakstu pa atsevišķiem eksemplāriem (līdz 3 eks. iesk.), maksā DM 3.— mēnesī + DM 0,50 par piesūtīšanu; pasūtinot kolektīvi vairāk par 3 eks. — DM 3.— mēnesī par eksemplāru; pasūtinot uz ārzemēm un maksājot Vācijā DM 3.— mēnesī + DM 1,30 par piesūtīšanu. Sludinājumi maksā DM 0,70 par vienslejīgas nonpareilles iespiedrindas aizņemto telpu. Darba meklēšanas sludinājumi par puscenu.

Abonementa pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama: „Latvijai". (13b) Günzburg/Do., Bürgermeister-Landmannplatz 7.

Latvija iznāk trīs reizes nedēļā — otrdienās, ceturtdienās un sestdienās.

SLUDINĀJUMI

Ziemeļblāzmas apgādā Lībekā iznākusi

Ērika Ādamsona dzejoļu izlase

ASFODELES

Izlasē (8 iespiedloksnes) uzņemti vairums dzejoļu no krājumiem Gērboņi un Saules pulkstenis. Jāņa Rudzīša sakārtojums, J. Svikana vāks un vinetes. Cena brošētai: DM 4.—, iesietai: DM 5.50.

Sagatavošanā:

A. Dziļuma romāns „Saplēstā krūze". Atkalpārdevējiem atlaides — pilnā pēcmaksā 20 proc, puspēcmaksā 15 proc. Atsevišķiem eks. īpiemaksā 60—90 pf. pasta izdevumu segšanai.

Pasūtinājumi adresējami:

Jānis Abučs, (24a) Lübeck, Dr. Julius Leberstr. 46. (377)

Angļijas latviešu nedēļas laikraksts

LONDONAS AVĪZE

pilnvarojusi mūs par ģenerālpārstāvi Vācijā. Sakarā ar to, visi laikraksta abonenti un noņēmēji vairumā lūgti piesūtīt mums visus maksājumus, adresu un piesūtāmo eks. skaita maiņas.

Lai nerastos traucējumi laikraksta piesūtīšanā, lūdzam savlaicīgi nokārtot abonementa maksas. Atsevišķa eks. cena DM 0.30 + porto 6 fen.

Daugavas Vanagu grāmatnīca,

(13a) Nürnberg 2, DP Camp „Valka". (382/2)

Rt. H. Voldemara un K. M. Viča

„MĒS APSŪDZAM AUSTRUMUS UN BRĪDINĀM RIETUMUS"

ir plašākais pierādījumu sakopojums angļu valodā par lauiešu tautas likteni. Vairāk nekā 95 foto uzņēmumi rāda bolševiku noziegumus Latvijā un vācu okupacijas laiku notikumus. Katram, kas izcelo, izdevums ir nepieciešams, lai tas uzskatāmi spētu rakstūrot tautas pārdzīvotos briesmu brīžus. Cena DM 2,50 par eks., pieskaitot pārsūtīšanas izdevumus. Izsūta tikai ar uzliktu pasta pēcmaksu. Atkalpārdevējiem parastā atlaide.

DZINTARZEMES apgāds

(14a) Esslingen/N., Tannenbergstr. 8—7. (386)

Zviedrijas latviešu mēnešraksts

CEĻA ZĪMES

jaunajām ciltīm, kas zem Latvijas karoga izaugušas un kas Latvijas karogam aug. Galv. redaktors Andrejs Eglītis.

Iznācis 2. numurs. Cena DM 4.—.

Vēl krājumā arī daži 1. n-ra eks. Abonentus lūdzam atjaunot pasūtinājumus un savlaicīgi paziņot adresu maiņas.

DAUGAVAS VANAGU grāmatnīca

(13a) Nürnberg 2, DP Camp „Valka". (384/2)

Vienmēr vēl krājumā

LATVIJAS NACIONĀLĀ KAROGA

lenta. Zīda audums (12,5 cm plata) DM 10.— metrā. Bez tam gatavi standartu karodziņi, ta paša materiāla ar zelta bārkstīm — DM 3.50 gab.

Izsūta uz pēcmaksu + porto.

DAUGAVAS VANAGU grāmatnīca,

(13a) Nürnberg 2, DP Camp „Valka". (383/3)

Prof. K. Kundziņa monogrāfija

„KRISTUS",

Cena DM 4.—, A. Bērziņa ilustrētie

Marka, Lūkasa un Jāņa evaņģēliji

cena DM 0.50, pasūtināmi pie Ed. Puniņa, (13b) Kleinkötz bei Günzburg/Do., Latvian DP Camp. (390/4)

Sēru vēsts no dzimtenes.

Šīszemes gaitas beidzis dzimtenē, mūsu mīļais tēvs un dzīvesbiedrs

Pēteris Galviņš,

dzim. 1870. g. 31. dec. Pļaviņās, miris pag. g. aug. Latvijā, Kalsnavā.

Daudz dzīvē cietu, strādāju,
Kā algu kapu mantoji.

Par aizgājēju sēro dzīvesbiedre un meita dzimtenē, dēls nezināmā svešumā un dēls Anglijā. (385)

Mūsu mīļais tēvs, vectētiņš, vīrs, vīratēvs, brālis un draugs, bijušā Daugavgrīvas Artilerijas Pulka pirmais komandieris, pikv.-ltn., korp. Selonijas filistrs, kokrūpnieks

cand. rer. merc.

Kārlis Dombrovskis,

piecpadsmito Latvijas atdzimšanas svētku rītā pievienojies aizsaules draudzei.

Apbedīts 1949. g. 19. maijā Rīdlingenas kapsētā, Virtembergā. (381)